

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

26E JAARGANG

WOENSDAG 20 AUGUSTUS 1941

No. 1335

WAARNEMEND HOOFDREDACTEUR:

J. H. M. Meijerink (Schiebroek).

Redactie en Administratie: Pieter de Hooghweg 122, R'dam-W

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg,

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408 (ten name van

„Economisch-Statistische Berichten”).

Abonnementsprijs voor het weekblad, waarin tijdelijk is opgenomen het Economisch-Statistisch Maandbericht, franco p. p. in Nederland f 21*.— per jaar. Buitenland en koloniën f 23.— per jaar. Abonnementen kunnen met elk nummer ingaan en slechts worden beëindigd per ultimo van elk kalenderjaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties. Adreswijzigingen op te geven aan de Administratie.

Advertenties voorpagina f 0.50 per regel. Andere pagina's f 0.40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

INHOUD.

Blz.

Enkele aspecten van de conjunctuurbeweging in de Vereenigde Staten sedert 1933 door <i>Prof. Dr. H. M. H. A. van der Valk</i>	488
Het ingrijpen van staatswege in oorlogstijd in de Zweedsche zeevaart door <i>J. Ph. van Ouwkerk</i> ..	491
Achter de schermen van Japans economie door <i>Mr. J. Barents</i>	495
Overheidsmaatregelen op economisch gebied	496
Maandcijfers.	
Gecombineerde maandstaat van de vier Nederlandse groote banken en van het Nederlandsche bedrijf van de Nederlandsche Handel-Maatschappij	497
S t a t i s t i e k e n .	
Bankdisconto's — Wisselkoersen — Bankstaten	497-498

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Uit de in ons vorig overzicht vermelde cijfers van de mutaties op den weekstaat van De Nederlandsche Bank per 11 Augustus bleek voor het eerst sedert zeer geruimen tijd een per saldodaling van de som der posten „wissels op het buitenland” en „diverse rekeningen”. Een daling, die overigens voor een belangrijk deel werd opgevangen door een stijging van de beleeningen. Reeds in de voorgaande week was de stijging van deze beide posten belangrijk achtergebleven bij het gemiddelde van den laatsten tijd, zoodat men werkelijk van een veranderde tendens kon spreken. Op den jongsten weekstaat zijn de mutaties in dit verband als volgt: papier op het buitenland gestegen met f 30 miljoen, diverse rekeningen gedaald met f 7 miljoen, dus per saldo een stijging met f 23 miljoen.

Met belangstelling ziet men thans den invloed van de verordening betreffende de behandeling van het Joodsche geldelijke vermogen op de biljettencirculatie tegemoet. Zoodat bekend schrijft deze verordening voor, dat constante gelden, behoudens een zeker vrij maximum, moeten worden gestort bij de firma Lippmann, Rosenthal & Co. Indien inderdaad in de betrokken kringen tot omvangrijke bedragen biljetten zouden zijn gehamsterd, zou deze maatregel tot een noemenswaarde verruiming van de geldmarkt kunnen voeren. Op den voorlaatsten weekstaat bereikte de biljettenomloop een recordhoogte van f 1744 miljoen; de jongste balans toont een cijfer van f 1757 miljoen.

De obligatiemarkt heeft per saldo niet veel wijziging ondergaan. Een van de voornaamste kenmerken bleef de dringende vraag naar kortlopend materiaal, als gevolg waarvan ook in de 4 pCt. Nederland 1941 flinke omzetten plaats vonden tegen stijgende koersen. In de tweede helft van de week was de koers meerendeels boven pari, de hoogst behaalde notering was 100 3/16; het slot van de week was op 100 1/16 gedaan en laten. Ook de gestaffelde leening sloot de week boven de opening. Maandag was de notering meestentijds 92 15/16; de week sloot op 93 1/16, nadat inmiddels hooger was gehandeld. De lichte reactie, die, na een algemeen vrij vaste stemming in den loop van de week, op Vrijdag intrad, hield waarschijnlijk verband met hernieuwde geruchten inzake een komende nieuwe staatsleening tot een bedrag van een milliard gulden. Weliswaar zijn de condities, die voor die leening werden genoemd, minder gunstig dan die van de uitstaande leeningen op het huidige koerspeil, maar men kent nu eenmaal uit ervaring den koersdruk, die een nieuwe emissie met halfgedwongen karakter op de markt uitoefent.

De aandeelenmarkt heeft een zeer vaste week achter den rug, maar vertoonde; evenals de obligatiemarkt, op Vrijdag een reactie. Ondanks dien terugslag was het koerspeil bij het slot zeer belangrijk hooger dan bij het begin. Het waren geenszins alleen de binnenlandsche industriële waarden, die de leiding hadden; de stijging droeg nu een vrijwel algemeen karakter. Aandeelen Leverbros b.v. steegen van 132 tot 140, Koninklijke kwam van 251 op 266 (na zelfs een notering van 273 te hebben bereikt), H.V.A.'s haalden 453 na 433. Slechts enkele zeer hoog genoteerde aandeelen als b.v. Kon. Zout en Ned. Kabel konden van de willige stemming niet of weinig profiteren. De reactie, die Vrijdag na beursopening (de opening zelve was nog zeer vast) intrad, was weliswaar zeer gematigd, maar er was toch een kentering in de stemming.

ENKELE ASPECTEN VAN DE CONJUNCTUURBEWEGING IN DE VEREENIGDE STATEN SEDERT 1933.

Dat de conjunctuurbeweging in de Vereenigde Staten sedert 1929 zich in vele opzichten van vroegere cycli onderscheidt, is een stelling, die in het algemeen weinig tegenspraak zal ontmoeten. Weliswaar hebben de onderzoekingen van de laatste 20 jaren aan het licht gebracht, dat iedere conjunctuurgolf een individueel en in dezen vorm slechts eenmaal voorkomend verschijnsel is, maar niettemin is er alle reden om de Amerikaanse conjunctuurbeweging in het vierde decennium van deze eeuw als een uitzonderlijk verschijnsel te beschouwen.

Intusschen blijkt, achteraf beschouwd, dat het conjunctuurverloop in deze periode toch in sommige opzichten een grootere overeenstemming met dat van vorige cycli vertoont, dan men aanvankelijk geneigd zou zijn te verwachten. Met name degenen, die de ontwikkeling van het economisch leven in de Vereenigde Staten gedurende de laatste 10 à 15 jaren a.h.w. op den voet hebben gevolgd, zullen wellicht, evenals het ons gegaan is, achteraf eenigszins verwonderd zijn geweest over het uiterlijk zoo „klassieke” beeld van den jongsten Amerikaanschen conjunctuurcyclus, zooals dit o.m. tot uiting komt in de hieronder afgedrukte curve van de industriele productie (grafiek I) gedurende de laatste 20 jaren. Hieruit blijkt weer eens opnieuw de groote moelijkheid van een beoordeeling der feiten, zoolang men er middenin zit.

Teneinde een nauwkeuriger indruk te geven van de punten van overeenkomst en verschil tusschen dezen en voorafgaande cycli, hebben wij in grafiek II de maandelijksche curve weergegeven van de industriele bedrijvigheid, welke van seizoensschommelingen is bevrijd. Duidelijk komt daarin de grillige loop van de conjunctuur naar voren, die echter — en daarop mag nog wel eens

uitdrukkelijk gewezen worden — op zichzelf niets uitzonderlijks beteekent, omdat dit verschijnsel zich ook in vroegere cycli heeft voorgedaan. Deze plotselinge veranderingen — die van het najaar van 1933 en 1934 en die van begin 1940 —, brengen elken conjunctuuronderzoeker, die de actueele feiten tracht te verklaren, danig in de war en zeker in de omstandigheden, waaronder de Vereenigde Staten in de laatste acht jaren verkeerden. De talrijke uiteenzettingen en prognoses over de Amerikaanse conjunctuur in deze periode bewijzen dit voldoende!

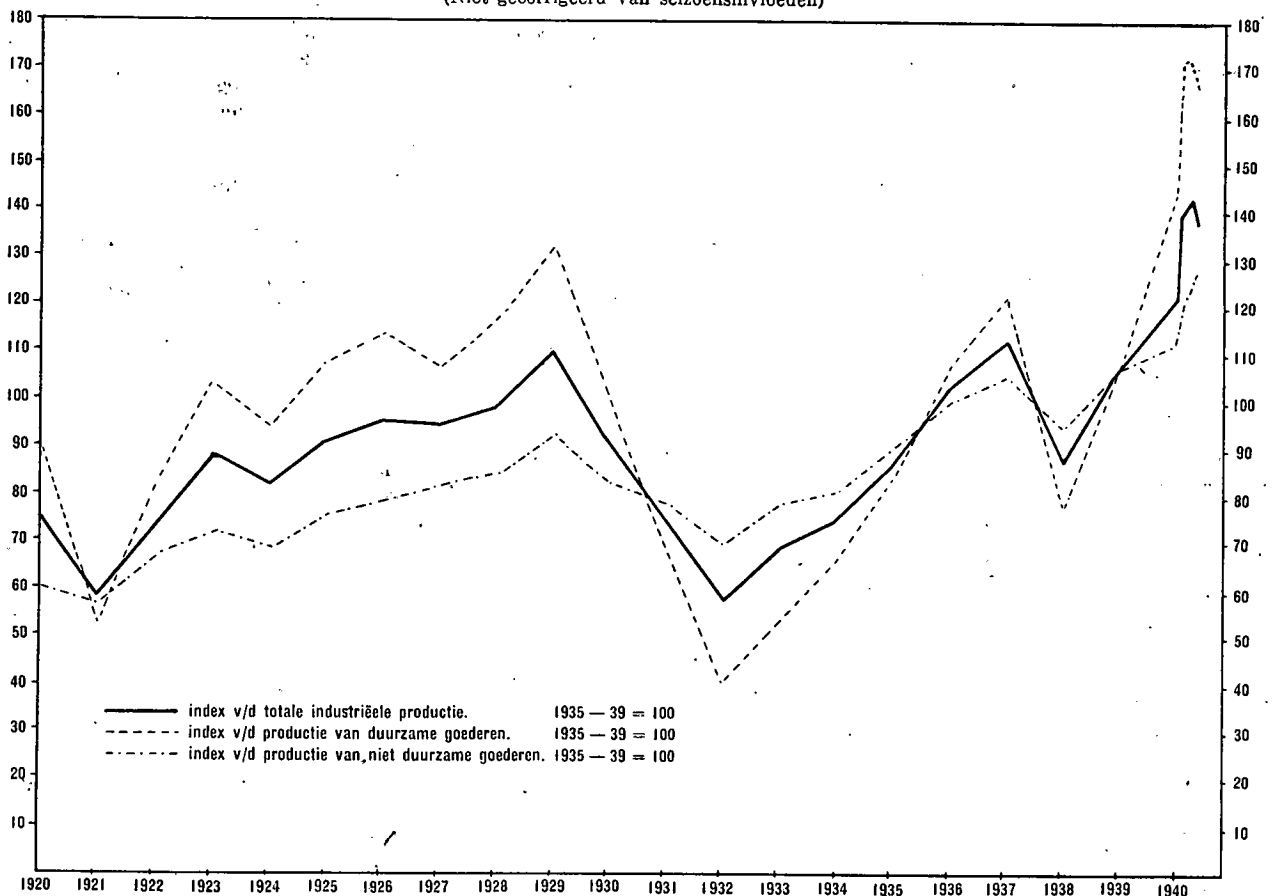
Wel vertoont daarentegen de duur van depressie en herstel een uitzonderlijk karakter: dit niet zoozeer wanneer men ieder der fasen op zichzelf beschouwt — immers de groote depressie van 1929 tot 1933 is, wat den duur betreft, overtroffen door de langste Amerikaanse depressie van 1873 tot 1879 en ook de duur van het herstel van 1933 tot begin 1937 is geëvenaard door de hoogconjunctuur van 1861 tot 1865 en die van 1915 tot 1918 — maar wel wat betreft den duur van depressie en van het herstel tezamen genomen, welke ditmaal ongeveer tweemaal zoo lang is geweest als de gemiddelde duur van de Amerikaanse cycli. En uitzonderlijk is zeker, dat er sedert 1855 in de Vereenigde Staten op een zoo langdurige depressie nooit een zoo langdurige periode van opgaande conjunctuur is gevolgd, indien men althans de uitgebreide onderzoekingen van Wesley Mitchell als vergelijkingsmateriaal neemt.

Deze opgaande conjunctuur is in 1937 onderbroken door een sterke reactie, die, wat den duur betreft, het karakter had van een inzinking (recession), maar die in haar omvang en intensiteit aan een depressie deed denken.

¹⁾ De inzinking van 1937/38 laten wij buiten beschouwing, omdat deze nog afzonderlijk de aandacht zal vragen.

GRAFIEK I.

Conjunctuur-indices van de periode 1920—1940.
(Niet gecorrigeerd van seizoensinvloeden)

Deze inzinking werd na ongeveer een jaar gevolgd door een herstel, dat weer onderbroken werd door een inzinking in het voorjaar van 1940. Sedertdien beweegt de conjunctuur in de Vereenigde Staten zich in een sterk opwaartse richting, zonder dat belangrijke reacties intreden en zonder dat daarop, zolang de oorlog duurt, veel kans bestaat. Immers het economisch leven in de Vereenigde Staten vertoont in den laatsten tijd het uitgesproken karakter van een oorlogsconjunctuur.

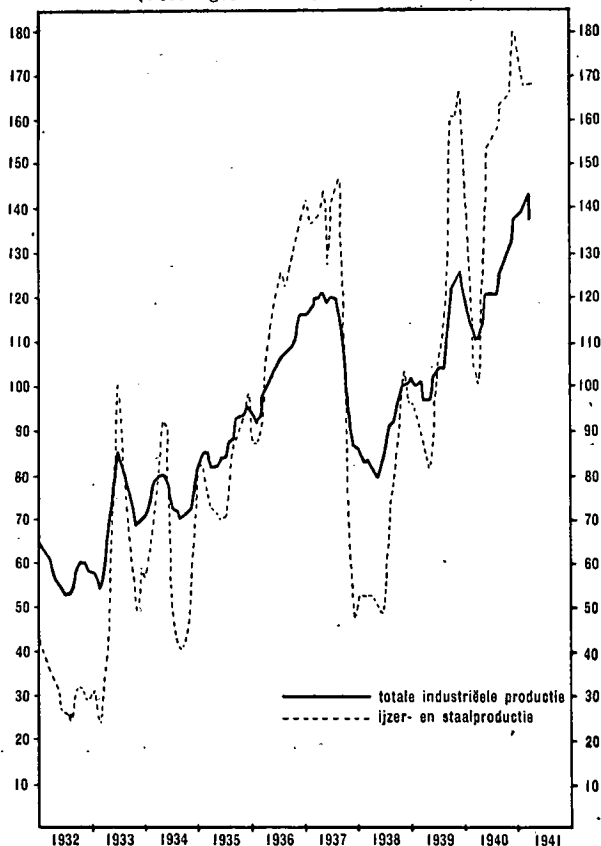
Kenmerken van het conjunctuurherstel van 1933 tot 1937.

Het is de vraag, of men de opgaande conjunctuur van 1933 tot 1937 — om ons daartoe eerst te beperken — niet moet zien als reactie op de langdurige, maar vooral scherpe daling van de industriële productie, die in 1932 ongeveer de helft van die van 1929 bedroeg. Wij kunnen hier op deze en andere vragen — o.a. op de vraag naar den invloed van de daling van het tempo van den bevolkingsgroei op de conjunctuur — niet ingaan. Wij volstaan met er op te wijzen, dat uit de grafiek duidelijk blijkt, dat het herstel van de industriële productie van 1933 tot 1937 veel sterker is geweest dan in de jaren vóór 1929. En desondanks, wat een verschil in stemming tusschen deze twee perioden! Immers, de laatstgenoemde periode stond in het teeken van den „eeuwigen voorspoed”, de andere periode in het teeken van groote onzekerheid. Waaraan is dit merkwaardige verschil toe te schrijven?

In de eerste plaats moet op dit bijzondere kenmerk van de Amerikaansche hoogconjunctuur van 1936/37 worden gewezen, dat zij zich ontwikkelde temidden van een dalende, maar niettemin nog steeds aanzienlijke werkloosheid. Dit verschijnsel, gecompliceerd als overal elders, kan natuurlijk moeilijk een optimistische stemming in het leven roepen. Maar ook het feit, dat de beurskoersen bij die van 1929 verre ten achter bleven — de oorzaken hiervan laten wij buiten beschouwing — deed de psychologische

GRAFIEK II.

Indices der industriële productie van de Vereenigde Staten (1935—39 = 100)
(Gecorrigeerd van seizoensinvloeden)

stemming zoo sterk verschillen van die van vóór de groote beurscrisis van 1929.

Een ander kenmerk van de Amerikaansche conjunctuur van 1933 tot 1937 was het feit, dat de productie van kapitaalgoederen zich niet zoo sterk heeft uitgebreid als dit in een normalen conjunctuuropgang het geval is. Immers, hoe verschillend van karakter de afzonderlijke conjunctuurgolven ook mogen zijn, zij hebben alle dit gemeenschappelijk, dat de voortbrenging van kapitaalgoederen in een depressie veel sterker daalt, in een hausse daarentegen veel sterker stijgt dan die van consumptiegoederen. In de Amerikaansche conjunctuurbeweging komt dit ook sterk tot uiting. De bijgaande grafiek is niet geheel geschikt om dit verschijnsel te illustreeren, omdat hierin, naast den algemeenen index van de industriële bedrijvigheid, de indices van de productie van duurzame en niet duurzame goederen zijn opgenomen²⁾, welke onderscheiding niet geheel met die in productiemiddelen en consumptiegoederen samenvalt. De index van de productie van duurzame goederen bevat namelijk ook de productie van duurzame consumptiegoederen (o.a. auto's).

Toch kan men deze indices voor ons doel wel gebruiken. Het blijkt dan, dat in 1937 de algemeene index van de industriële bedrijvigheid het record van 1929 heeft overschreden³⁾. Dit was uitsluitend toe te schrijven aan de voortbrenging van niet-duurzame consumptiegoederen, die in 1935 reeds weder op het niveau van 1929 stond en in 1937 dat niveau aanzienlijk overschreed. Daarentegen bleef de voortbrenging van duurzame goederen bij het niveau van 1929 ten achter. Eerst in 1940, d.w.z. ruim 10 jaren later, werd het vorige record-niveau overschreden. Dit is uitsluitend het gevolg van de langdurige stagnatie in de productie van kapitaalgoederen; hierdoor wordt de aard van de Amerikaansche conjunctuur in het vierde decennium van deze eeuw duidelijk geïllustreerd.

Een ander kenmerk van de opgaande conjunctuur tot 1937 is de veranderde positie van het particuliere bankwezen. Terwijl vroegere Amerikaansche conjunctuurcycli op directe of indirecte wijze door het bankwezen gestimuleerd werden, is hiervan na 1933 geen sprake meer geweest. Het bankwezen is tot op zekere hoogte een passief instrument in de conjunctuurbeweging geworden. De credietverleening geschiedt door den Staat rechtstreeks of door de credietinstellingen, die de Staat heeft opgericht; het particuliere bankwezen is op deze wijze voor een deel een beleggingsinstituut voor staatsfondsen geworden. (De gevolgen van deze veranderingen voor de kapitaalmarkt zullen nog nader worden belicht.) In nauw verband met deze veranderingen staat ook het feit, dat de openbare schuld in de hoogconjunctuur tot 1937 aanzienlijk is toegenomen, terwijl deze in vroegere hausses verminderde.

De genoemde kenmerken zijn voor een belangrijk deel uit een gemeenschappelijke oorzaak te verklaren. Hoewel de opgaande conjunctuur van 1933—1937 en de huidige fase van de Amerikaansche conjunctuur in verschillende opzichten een overeenkomstig beeld vertoonen, zijn er toch groote verschillen te constateeren. Want de conjunctuur in de Vereenigde Staten in de laatste twintig jaren kan niet grondig bestudeerd worden zonder haar te projecteeren tegen de belangrijke verschuivingen, welke zich in die periode in de maatschappelijk leven van dat land hebben voltrokken.

De conjunctuurbeweging in de Vereenigde Staten speelde zich tot 1933 af in een vrije ruilverkeersmaatschappij,

²⁾ Deze indices zijn die van de Federal Reserve Board.

³⁾ Dit feit is eerst naar voren gekomen bij een herziening van den ouden index van de Federal Reserve Board in 1940. In den nieuwen index heeft men een grooter gewicht toegekend aan de nieuwe industrieën. Zie hiervoor het artikel „New Federal Reserve Index of industrial production” in het Federal Reserve Bulletin van Augustus 1940.

van 1933 tot 1940 in een maatschappij met sterke staats-interventie, die het economische systeem een halfslachtig karakter gaf, en in den laatste tijd in een maatschappij, waarin de Staat op allerlei gebieden verder heeft ingegrepen ten behoeve van een snelle bewapening.

De snelle verbetering van de conjunctuur in 1936 en begin 1937.

Deze periode valt midden in de uitvoering van de New Deal-politiek, die o.a. het op gang brengen van het economisch leven door middel van groote staatsuitgaven beoogde. Het kan niet ontkend worden, dat het economisch leven door deze uitgaven werd gestimuleerd; de achterstand, die door de langdurige depressie was in te halen, schiep betrekkelijk gunstige voorwaarden voor een herstel van de industriële bedrijvigheid, welke vooral in den loop van 1936 zeer belangrijke afmetingen aannam, zoo zelfs, dat aan het einde van dat jaar en in het begin van 1937 van een „boom”, het zeer gevorderde stadium van een hoogconjunctuur, gesproken kon worden. In dit opzicht was dus, naar het scheen, een van de doeleinden van de nieuwe economische politiek bereikt en kon de Staat zich op dit gebied gaan terugtrekken. Inderdaad werd dan ook in 1936 besloten tot verlaging van de staatsuitgaven, een maatregel, die echter eerst in 1937 effectief zou worden.

De verhooging van de koopkracht van de bevolking, waarop deze hoogconjunctuur steunde, was toe te schrijven aan de stijging van de totale loonsom (als gevolg van de wettelijk en vrijwillig doorgevoerde loonsverhogingen en van de vermindering van de werkloosheid), aan de ver-groote aankopen op afbetaling — een verschijnsel, dat zich in gunstige tijden altijd voordoe — en tenslotte aan de groote winsten, welke in die periode in de industrie werden gemaakt. Dit waren de gewone verschijnselen van een opgaande conjunctuur. Maar het proces werd in 1936 nog versterkt door twee incidenteele factoren, nl. door de uitwerking van den veteranenbonus en door de extra-winstuitkeeringen van ondernemingen als gevolg van de aangekondigde belasting op de onverdeelde winsten.

De sterke verhooging der consumptieve koopkracht had onder normale omstandigheden aanleiding kunnen geven tot een verdere verbetering van de conjunctuur. Eind 1936 en begin 1937 was de situatie zoo, dat zich hier en daar zgn. „bottle-necks” voordeden, d.w.z. dat de productiecapaciteit op verschillende gebieden niet voldoende was om aan de toenemende vraag te voldoen. De toestand was, van dezen kant beschouwd, dus gunstig voor het in werking treden van het „versnellings-principe”, dat hierop berust, dat bij een volledige bezetting van het productieapparaat een verdere kleine uitbreiding van de vraag naar consumptiegoederen tot een sterke vergroting van de vraag naar kapitaalgoederen zal leiden. Want juist op het gebied van de productie van kapitaalgoederen (o.a. bij de spoorwegen, public utilities en in den woningbouw) was een groote achterstand in te halen.

Het versnellingsprincipe werkte echter niet in voldoende mate, en dientengevolge trad de toestand in, dat de opgaande conjunctuur afbrak, terwijl er voldoende investeringsmogelijkheden waren en er van een tekort aan kapitaal in de Vereenigde Staten zelf geen sprake was. Het zijn vooral twee oorzaken, welke tot dezen toestand hebben geleid, nl. het wantrouwen bij de ondernemers en het ontbreken van een elastisch aanbod van crediet. Over beide een enkele opmerking.

Betekenis van de New Deal voor de Amerikaansche conjunctuur.

De New Deal-politiek is niet, als een geslaagd experiment te beschouwen. In haar doelstelling beteekende zij een principieele breuk met het Amerikaansche individualisme op economisch en sociaal gebied. Daardoor wikkeld Roosevelt zich in een strijd met het bedrijfsleven, die feitelijk onbeslist is gebleven. Wel werden een groot aantal her-

vormingen op industrieel, agrarisch, fiscaal en monetair gebied ingevoerd, maar het kan moeilijk erkend worden, dat de economische orde in de Vereenigde Staten in 1940 geheel overeenkwam met hetgeen de New Dealers zich daarvoor hadden voorgesteld.

Maar juist het compromis, dat telkens gesloten werd, leidde er toe, dat de ondernemers, die uiteindelijk de dragers van het economisch herstel zouden zijn — dat impliceerde o.a. de budgetpolitiek — wantrouwend bleven en niet tot investeringen op groote schaal overgingen. Of dit wantrouwen nu een gevolg was van de sterke stijging van de loonen, of wel van andere factoren, doet hier weinig ter zake. Een feit is het, dat op deze wijze niet een brug kon worden geslagen tusschen de openbare uitgaven en de particuliere investeringen. Daardoor moest het herstel, dat door de openbare uitgaven (waarvan slechts een betrekkelijk gering deel rechtstreeks tot investeringen leidde) op gang was gebracht, instorten, toen de staatsuitgaven in 1937 verminderden.

Hoewel wij aan dezen factor de voornaamste betekenis zouden willen toekennen, hebben ook andere factoren tot de conjuncturele inzinking van 1937/38 bijgedragen. Een daarvan, het ontbreken van een elastisch crediet-aanbod, verdient nog speciale aandacht.

De opgaande conjunctuur van 1936/37 was, zooals reeds opgemerkt, voornamelijk in het leven geroepen door een sterke stijging van de consumptieve uitgaven der bevolking. De grafiek laat duidelijk zien, hoe sterk de productie van niet-duurzame goederen is toegenomen. Ondanks dit feit kon van een *tekort* aan kapitaal in de Vereenigde Staten niet worden gesproken. En toch was er een situatie aanwezig, dat de opgaande conjunctuur afbrak, mede als gevolg van een te gering *kapitaal-aanbod*, een factor, waarop zoowel de voorstanders van de monetairtheorie als die van de niet-monetair overinvesteerings-theorie wijzen.

De groote goudstroom naar de Vereenigde Staten had tot een groote liquiditeit van het bankwezen geleid. Toen de conjunctuur zoo sterk verbeterde, waren de monetair autoriteiten bevreesd voor een inflatorische ontwikkeling van het economisch leven; zij namen daarop een aantal maatregelen⁴⁾ — belemmering van de effectenspeculatie, sterilisatie van den goudinvoer, verhooging van de verplichte kasvoorraden van de „member banks” — waardoor de liquiditeit der banken sterk verminderde en deze zelfs overgingen tot het verkoopen van staatsobligaties. In het land, overvloeiende van kapitaal, werd het aanbod kunstmatig beperkt op een moment, dat de kapitaalmarkt willig had moeten zijn om de particuliere investeringen direct of indirect te helpen financieren. Daarbij komt nog, dat het uitgeven van emissies bemoeilijkt werd door allerlei bepalingen. De wet op het emissiebedrijf, de bankwetten van 1933 en 1935 en de fiscale maatregelen, alle uitingen van de New Deal, vormden een ernstige belemmering voor een soepel aanbod van kapitaal. De weg, die het juiste midden hield, werd ook op dit gebied niet bewandeld.

Na het voorafgaande is het betrekkelijk gemakkelijk in te zien, dat de hoogconjunctuur van 1936/37 moest afbreken. Er trad een vrij ernstige inzinking van het economisch leven van de Vereenigde Staten in, welke ongeveer een jaar duurde. Tot het daarop volgende herstel droegen vooral de aanzienlijke overheidsuitgaven bij, waartoe in 1938 opnieuw werd besloten.

De huidige bewapeningsconjunctuur.

Voor de tweede maal sedert 1929 bevindt het economisch leven van de Vereenigde Staten zich thans in een toestand van groote activiteit. Vanzelf rijst de vraag, of de huidige conjunctuuropgang te vergelijken is met dien van 1936/37. Naast overeenstemming zijn er een groot aantal verschillen te constateeren.

⁴⁾ Op de betekenis van deze maatregelen hopen wij elders uitvoeriger terug te komen.

Het eerste groote verschilpunt is, dat de overheidsuitgaven thans in stijgende mate toenemen, terwijl in 1936/37 juist een geleidelijke vermindering intrad. Hieruit is een tweede verschil af te leiden. Uitgaven ten behoeve van bewapening beteekenen in dezen oorlog, waar de techniek zoo'n groote rol speelt, de omschakeling van de productie van consumptiegoederen op die van productiemiddelen. De overheidsuitgaven worden dan ook voor een belangrijk deel gebruikt voor investeringen, terwijl de overheidsuitgaven van 1933 tot 1937 slechts voor een naar verhouding gering gedeelte tot investeringen leidden.

Zoowel de vorenstaande grafiek als de hieronder volgende indices van de productie van duurzame goederen — welke cijfers betrekking hebben op twee perioden van groote activiteit in het economisch leven van de Vereenigde Staten — laten dit verschijnsel duidelijk tot uiting komen.

Amerikaansche productie-indices ⁵⁾ (1935—1939 = 100).				
	Staal-industrie	Machine-industrie	Scheepsbouw	Vliegtuigen-industrie
1937				
Januari	139	119	98	101
Februari	141	125	101	108
Maart	148	130	117	116
1e kwartaal	143	125	105	108
1941				
Januari	170	168	280	672
Februari	172	177	307	728
Maart	181	186	332	751
1e kwartaal	174	177	306	727

Tervijl de hoogconjunctuur van 1936/37 voor een belangrijk deel gestimuleerd werd door de productie van consumptiegoederen, springt het overwicht van de productie van kapitaalgoederen thans sterk naar voren. Dit neemt niet weg, dat ook de productie van consumptiegoederen zeer belangrijk stijgt. En hier ligt een van de huidige moeilijkheden voor de Amerikaansche volkshuishouding en inzonderheid voor het Amerikaansche productie-apparaat.

Het schijnt, dat in de laatste maanden een interessante strijd gevoerd wordt over de productie van consumptiegoederen. En wel in tweeërlei richting. In de eerste plaats over de vraag, of er beperkende maatregelen ten aanzien van de consumptie genomen dienen te worden. Zoolang er nog onbenutte productiecapaciteit en werkloosheid zijn, schijnt de regeering niet tot een beperking van de consumptie te willen overgaan. Uit de enorme stijging van de industriële productie is echter af te leiden, dat een toestand van volledige benutting van het productie-apparaat niet ver meer af kan zijn. En zeker is dat op bepaalde gebieden reeds het geval. In deze richting wijst o. a. de strijd tusschen Henderson en de leiders van de staalindustrie over de uitbreiding van dezen bedrijfstak. Daaruit blijkt, dat men thans ook reeds met de na-oorlogse problemen rekening houdt. Want in tegenstelling tot de leiders van de staalindustrie, is Henderson van meening, dat een vergroting van de staalcapaciteit ook na den oorlog noodig zal zijn in verband met de dan te verwachten grootere civiele behoeften.

Een ding staat echter vast. De economische structuur van de Vereenigde Staten laat een groote opvoering van de productie en daarmee een stijging van het nationale inkomen toe. Daaruit kunnen voor een min of meer belangrijk deel de middelen voor de oorlogsfinanciering worden opgebracht. In hoeverre dit zal geschieden, hangt af van de mate, waarin het de regeering gelukt om de gestegen koopkracht voor de toenemende oorlogsuitgaven aan te wenden. Dit is niet in de eerste plaats een financieel

⁵⁾ Bron: Federal Reserve Bulletin van Augustus 1940 en Mei 1941.

vraagstuk, maar een vraag, die de goederenzijde zeer nauw raakt.

Want de Amerikaansche conjunctuur vertoont nu voor een deel de klassieke kenmerken van een „boom“-periode, nl. stijgende loonsommen, waarvan een belangrijk deel voor consumptieve doeleinden wordt besteed. Dit leidt tot een verhooging van de productie van consumptiegoederen en daarmee ditmaal tevens tot een stimuleering van de particuliere investeringen. In tegenstelling tot de hoogconjunctuur van 1936/37 is thans, indien daartegen geen maatregelen worden genomen, een groote activiteit op het gebied van de particuliere investeringen te verwachten. Dit versterkt de opgaande conjunctuurbeweging. Zoolang daarom de Vereenigde Staten het noodig oordeelen de oorlogsuitgaven voort te zetten, is met een zeer groote industriële activiteit te rekenen. Tervijl echter in 1936/37 de hoogconjunctuur zich had kunnen handhaven, indien de particuliere investeringen de plaats van de overheidsuitgaven hadden ingenomen, is het vraagstuk thans van geheel tegengestelden aard. Thans is het groote probleem om de particuliere investeringen tot een zoodanig peil terug te dringen, dat daardoor schaarschte aan goederen wordt vermeden en het gevaar van een inflatorische prijsstijging wordt voorkomen. Dit vraagstuk verdient echter een afzonderlijke bespreking.

v. d. V.

HET INGRIJPEN VAN STAATSWEGE IN OORLOGSTIJD IN DE ZWEDSCHE ZEEVAART.

In een voorgaand artikel ¹⁾ gaven wij een overzicht van de ontwikkeling der Zweedsche zeevaart sinds het uitbreken van den huidige oorlog. Deze ontwikkeling stond onder tal van invloeden, waarvan de belangrijkste gevormd werd door de oorlogvoering zelf.

Daarnaast is echter in Zweden een aantal maatregelen genomen om de zeevaart zoo goed mogelijk te onderhouden vanwege het groote landsbelang, dat hiermede verbonden is. Tot dit doel is een aantal commissies in het leven geroepen.

Regeling van de buitenlandsche zeevaart.

A. Commissie voor de Zeevaart. (Statens Sjöfartsnämnd).

De Rijksdag en de regeering hadden reeds vóór het uitbreken van den oorlog besloten, dat in geval van oorlog of oorlogsgevaar de Zweedsche zeevaart van overheidswege zou worden geregeld, om de belangen van het land zoo goed mogelijk te behartigen. Zoodra de oorlog uitbrak, werd de behandeling van deze zaken opgedragen aan een zeevaartcommissie.

In deze commissie zaten Landshövding Jacobsson als voorzitter en een handelsraad als vice-voorzitter, terwijl verder in de commissie zitting namen, twee reeders, een vertegenwoordiger der importeurs, een vertegenwoordiger van Kooperativa Förbundet ²⁾, een vertegenwoordiger der scheepsbemanning, een vertegenwoordiger van de vakvereeniging der bevelhebbers en een vertegenwoordiger der houtwarenexporteurs.

In de eerste plaats had de regeling der zeevaart betrekking op een verbod om zonder speciale toestemming

¹⁾ De ontwikkeling van het Zweedsche zeescheepvaartverkeer sinds het uitbreken van den oorlog, E.S.B. van 13 Augustus 1941, No. 1334, blz. 481.

²⁾ K.F. is de coöperatie der consumentencoöperaties. Zij omvat ongeveer $\frac{1}{3}$ van het aantal huisgezinnen en bezit een margarinefabriek, twee meelfabrieken, een schoenfabriek, een uitgeverij, enz. K.F. is dus zeer bij den import geïnteresseerd.

Zweedsche vaartuigen in handen van buitenlanders te doen overgaan, of Zweedsche vaartuigen in tijdsbevrachting aan buitenlanders te verhuren. In de enkele gevallen, waarin toch vaartuigen aan buitenlanders verkocht zijn, betrof dit eenige verouderde visschersschepen en een aantal voor buitenlandsche rekening op Zweedsche werven gebouwde schepen, voor welke een licentie was gegeven.

In een tweede wet werd bepaald, dat het verboden was met Zweedsche schepen groter dan 200 brt. goederen te vervoeren tusschen buitenlandsche havens, of tusschen een buitenlandsche en een Zweedsche haven, zonder toestemming van den Koning, of van een door dezen daartoe aangewezen instantie. Hierdoor is de zeevaartcommissie in staat, om door middel van licenties het vervoer ter zee te regelen, zoodat de noodzakelijkste importgoederen kunnen worden ingevoerd en de meest gewenschte exportgoederen uitgevoerd. Van de bevoegdheid tot het naar huis dirigeren van vaartuigen is vooral gebruik gemaakt met betrekking tot de trampvaart, daar de lijnvaart haar oude diensten nog zooveel mogelijk uitvoerde.

In het begin heeft men de licentieregeling beperkt tot het buitenlandsche verkeer. Daar echter verschillende vaartuigen overgingen van de buitenlandsche vaart op de binnenlandsche, werd bij de wet van 21 Maart 1940, in overleg met de transportcommissie (zie onder B), een licentieregeling ingevoerd voor het verkeer tusschen Zweedsche havens voor schepen groter dan 350 brt. De kort daarop plaatsvindende versperring van het Skagerak heeft meegebracht, dat alle vaartuigen, welke ingeschakeld konden worden in de kustvrachtvaart, een licentie krachtens deze regeling hebben verkregen.

Regeling der vrachttarieven.

De bedoeling van de oprichting van de zeevaartcommissie was tevens om door een regeling van de vrachttarieven de prijsvorming in het land in bedwang te kunnen houden. Deze taak was zeer moeilijk. De bedrijfskosten van de vrachtvaart op het buitenland begonnen onmiddellijk te stijgen door de oorlogsverzekering, de oorlogslontoeslag, de oorlogsschade-verzekering en door den langeren reisduur. Vooral dit laatste was een zeer variabel element, dat bij een regeling en vaststelling der vrachttarieven groote moeilijkheden meebracht. Bovendien moest nog een redelijke winst behaald kunnen worden. De commissie was van meening, dat een bedrag van 15 pCt. der vroegere cascowarde boven de genoemde kostenelementen voldoende was om de afschrijvingen, belastingen en rentelasten te dekken.

Men begon met een regeling van de tarieven voor het kolen- en cokesvervoer. Op 25 October 1939 werden maximumvrachten vastgesteld voor reizen op Zweden van uit Britsche, Nederlandsche of Belgische havens. In December kwamen er klachten van den kant der reeders, daar de kosten voortdurend waren opgelopen, o.a. door de in het vorige artikel gememoreerde moeilijkheden bij Falsterbo. Op 8 Januari kwam dan ook een nieuwe regeling tot stand met terugwerkende kracht voor contracten, afgesloten na 7 December.

Door de moeilijkheden tengevolge van de ijsblokkade moesten opnieuw nieuwe tarieven ingevoerd worden, hetgeen geschiedde op 29 Januari 1940.

Op 20 Juni, toen dus de Zweedsch-Duitsche handels- en zeevaartovereenkomst gesloten was, kwam een nieuwe regeling tot stand, waarvan de bepalingen golden voor alle vrachtcontracten, die afgesloten waren na 14 Juni 1940. In deze regeling heeft sindsdien nog een aantal veranderingen plaats gevonden in verband met het weer openen van de vaart op Rotterdam en Amsterdam eenerzijds en met den zwaren ijsgang en het dichtvriezen van de vaarwateren gedurende den winter anderzijds. Deze wijzigingen werden echter sinds 15 Augustus 1940 niet meer uitgevoerd door de zeevaartcommissie, maar door de

verkeerscommissie, daar inmiddels bij de wet van 1 Augustus 1940 was bepaald, dat de werkzaamheden van de zeevaartcommissie en van de onder B. te behandelen transportcommissie van 15 Augustus 1940 af verricht zouden worden door de Statens trafikkommission (Verkeerscommissie).

De tarievenregeling van 29 Mei 1941.

Laatstgenoemde commissie vaardigde op 30 Mei 1941 wederom een nieuwe regeling uit, welke aanmerkelijk gedetailleerder was dan de regeling van 29 Juni 1940. Teneinde een indruk te geven van de gedetailleerde wijze, waarop deze aangelegenheid thans is geregeld, laten wij den tekst hier in extenso volgen. (Overgenomen uit Svensk Flagg van 10 Juni).

„Statens trafikkommission heeft den 29en Mei 1941 besloten, dat in het vervolg licenties zullen worden verleend voor reizen van Zweedsche vaartuigen naar Zweden met kolen en/of cokes e.d. van havens aan de Oost- of Noordzee onder de hieronder vermelde voorwaarden.

§ 1. Berekening van de lading.

Lid 1: Een lading of deel daarvan, bestaande uit eierbriketten, cokesgruis, kolen- of bruinkoolbriketten en/of cokes, zal ter berekening der vracht omgerekend worden in een gelijkwaardige kolenlading door vermenigvuldiging met het hieronder aangegeven getal.

Eierbriketten	1,05
Cokesgruis	1,10
Kolen- en bruinkoolbriketten	1,15
Cokes	1,25

De in de tabellen aangegeven basisvrachten en vrachttolagen, evenals de vergoedingen voor het overligen, gelden eveneens voor de aldus in gelijkwaardige kolenladingen omgerekende ladingen.

Lid 2. Onder een ton wordt verstaan een metrieke ton van 1.000 kilogram cognossementsgewicht.

§ 2. Basisvrachten.

Basisvrachten worden berekend volgens de tabel. Deze basisvrachten gelden vanaf Hålsingborg tot en met Kalmar.

§ 3. Vrachttolagen.

Lid 1. Ligt de haven van bestemming ten Noorden van Hålsingborg of ten Noorden van Kalmar, dan wordt de bestemmingstoeslag volgens de tabel toegevoegd.

Lid 2. Voor vaartuigen, welke een licentie hebben verkregen om in ballast van Zweden naar een buitenlandsche haven te varen om kolen en/of cokes e.d. te laden, wordt een ballastvergoeding toegevoegd volgens de tabel.

Lid 3. Gaat de ladings- respectievelijk lossingstijd de in § 4 aangegeven normale tijden te boven, dan wordt een overligvergoeding toegevoegd volgens de tabel. Bij toepassing van genoemde tabel wordt als de dag 24 uren beschouwd. Duurt de laadtijd korter dan de normale laadtijd, dan zal dit geen aanleiding geven tot een vermindering of een wegvallen van de overligvergoeding, die eventueel voor het lossen is betaald. Deze bepaling geldt ook omgekeerd.

§ 4. Normale laad- en lostijden.

Lid 1. De normale laadtijd wordt voor iedere lading beschouwd te zijn 60 uren + 20 uren per 1.000 ton (of naar evenredigheid voor een deel daarvan). Het aantal tonnen heeft betrekking op de gelijkwaardige kolenlading. De laadtijd wordt berekend per dag van 24 uren.

Lid 2. De normale lostijd wordt voor iedere lading beschouwd te zijn 2 dagen + 0,8 dag per 1.000 ton (of naar evenredigheid voor een deel daarvan). Het aantal tonnen heeft hier betrekking op de gelijkwaardige kolenlading. Met een dag wordt hier bedoeld de gewone arbeidsdag.

Vrachten en vrachttoeslagen.

	Basisvrachten, resp. vrachttoeslagen in kronen per metrieke ton voor		
	de eerste 250 ton	de volgende 750 ton	gedeelte boven de 1000 ton
	van een en dezelfde lading		
Haven van vertrek:	basisvracht		
Oostzeehavens	16 : 50	11 : 25	7 : 25
Rendsburg	24 : —	14 : 50	9 : —
Duitsche Noordzeehavens inclusief Delfzijl	30 : —	17 : —	10 : 50
Andere Nederl. havens dan Delfzijl	31 : 50	19 : —	12 : —
Antwerpen	33 : —	19 : —	12 : —
Haven van bestemming:	bestemmingstoeslag		
In Bohuslän ten N. van Göteborg	2 : 75	1 : 50	1 : —
ten N. van Hälsingborg t.e.m. Göteborg	1 : 75	1 : —	0 : 75
ten N. van Kalmar t.e.m. Norrtälje	1 : —	0 : —	0 : —
ten N. van Norrtälje t.e.m. Gävle	2 : 25	0 : —	0 : —
ten N. van Gävle t.e.m. Sundsvall	2 : 25	1 : 25	1 : —
ten N. van Sundsvall	3 : 75	2 : —	1 : 50
Havens aan Mälaren excl. Stockholm ¹⁾	2 : 25	1 : 25	1 : —
ten N. van Göteborg t.e.m. Göta	3 : 75	2 : —	1 : 50
ten N. van Göta t.e.m. Vargön	5 : 25	3 : —	2 : —
Havens aan het Vänermeer ²⁾	6 : 75	3 : 75	2 : 75
Havens van vertrek bij de thuisreis:	ballasttoeslag		
Oostzeehavens	2 : 75	1 : 75	0 : 75
Rendsburg	5 : —	3 : 25	1 : 25
Duitsche Noordzeehavens inclusief Delfzijl	7 : —	4 : 25	1 : 75
Havens waarvoor overligvergoeding wordt gegeven:	overligvergoeding per dag, voor het begrip dag zie § 3 lid 3		
Zweedsche havens	0 : 95	0 : 50	0 : 15
Duitsche Oostzeehavens	1 : 05	0 : 60	0 : 20
Duitsche en Nederl. Noordzeehavens (incl. Rendsburg) evenals Antwerpen	1 : 35	0 : 90	0 : 35

¹⁾ Het lossen voor rekening van den ontvanger } kanaalgelden op vaartuig en lading voor rekening van
²⁾ Het lossen voor rekening van het vaartuig } het vaartuig.

§ 5. Speciale bepalingen.

De commissie voor de brandstoffen vergoedt de door de rederij gemaakte kosten voor de oorlogsverzekering van het vaartuig voor zijn reis onder deze bepalingen. Voor het verkrijgen van een dergelijke vergoeding moet de reeder bij de brandstoffencommissie de grootte der betrokken premiekosten bewijzen. De rederij moet de verzekering onderbrengen bij de oorlogsverzekeringscommissie, bij welke om praktische redenen de verzekering zoowel voor de heen- als voor de terugreis geteekend zal worden. De bevrachting moet geschieden door een Zweedschen makelaar, bij voorkeur door een beëdigd scheepsmakelaar. Bij aanvraag van de reislicentie zal zijn naam opgegeven worden.

Bovenstaande vrachten zijn gebaseerd op een bevrachtingscommissie van 4 pCt., waarvan 2 pCt. voor den Zweedschen makelaar, voor vaartuigen met lading van maximaal 500 ton, voor grootere vaartuigen 2½ pCt., waarvan 1½ pCt. voor den Zweedschen makelaar. Een hoogere commissie dan de hier genoemde mag niet in rekening worden gebracht, evenmin eenige retourcommissie of een vergoeding in anderen vorm voor den bevrachter of den lossers. De bevrachting zal geschieden op basis van het „Deut-kohle” vrachtcontract of, bij kleinere vaartuigen, een overeenkomstig formulier, ook in het geval van vrachtbetaling achteraf. De door de verkeerscommissie vastgestelde ijsclausule zal van kracht zijn.

Het vrachtcontract moet de bepaling inhouden, dat de ligtijd in de laadhaven berekend zal worden als één geheel zonder enigen aftrek voor den wachttijd of het afbreken der lading op grond van oorlogsomstandigheden of andere oorzaken. Als ligtijd, waarvan hier sprake is, wordt even-

eens beschouwd het oponthoud tengevolge van een afvaartverbod of een geëindigd laden, beide op bevel van de autoriteiten.

Zou het Kielerkanaal door een andere oorzaak dan ijs versperd worden en daardoor aanleiding geven tot een oponthoud voor het vaartuig van meer dan 168 uur, dan zal de vergoeding voor een dergelijk oponthoud berekend worden als voor den overligtijd volgens de voor de Noordzeehavens geldende bepalingen, waarbij echter de vergoeding, die de reeder eventueel van den verzekeraar voor een dergelijk oponthoud zou kunnen krijgen, zal worden afgetrokken. Vergoeding voor eventueelen overligtijd op de ladingsplaats wordt in Zweden door de commissie voor de brandstoffen geregeld en betaald. De reeder of de bevelhebber van het vaartuig is verplicht, een verhoorlijken tijd voor de berekende aankomst bij de verkeerscommissie inlichtingen te vragen omtrent de lossingshaven en dit bevel op te volgen, ook indien het een afwijking mee zou brengen van de licentie of het vrachtcontract. Bij zulk een afwijking zal de vracht worden berekend volgens het voor de werkelijke losplaats geldende tarief.”

Het nieuwe van deze regeling was, dat de commissie voor de brandstoffen het risico heeft overgenomen door de betaling der premie aan de oorlogsverzekeringscommissie. Dit was voordeelig voor de moderne tonnage vanwege de hooge premie, die voor de moderne tonnage moet worden betaald.

Naast deze regeling voor kolen- en/of cokesvrachten kwam in Juni van het vorige jaar een regeling voor erts-lasten tot stand en in den nazomer een regeling voor de houtvrachten in overeenstemming met de Duitse vakgroep reeders.

Inmiddels is ook in deze tarieven van deze regelingen een aantal veranderingen aangebracht. Deze regelingen grijpen zeer diep in. De prijzen, welke de reederijen in rekening kunnen brengen voor het vervoer, zijn volkomen vastgesteld. Dat tengevolge van den langen reisduur hieruit wel groote verliezen voor de scheepvaart zijn voortgevloeid, spreekt vanzelf; vooral voor de kleine reederijen was deze regeling vaak funest. Dit neemt echter niet weg, dat er alle aanleiding bestaat te vermoeden, dat het geheele land nog meer verliezen zou hebben geleden, indien deze regeling had ontbroken.

Wat het verkeer over den Oceaan betrof, kon meestal worden volstaan met het goedkeuren der door de reederijen vastgestelde tarieven. Slechts voor graan, sojaboonen, oliekoeken, meel, ruw ijzer, schroot, suiker, zwavel en asphalt zijn van overheidswege vrachttarieven vastgesteld. Ook bij de uitgaande ladingen kon men zich meestal beperken tot een goedkeuring der betrokken overeenkomsten.

Regeling van het binnenlandsche vervoer.

B. De transportcommissie. (Statens transportkommission).

Naast de sub A besproken commissie, welke dus tot taak had de buitenlandsche zeevaart te regelen, stond de transportcommissie, die the totale binnenlandsche vervoer moest regelen, met inbegrip van de binnenlandsche zeevaart. Volgens de instructies voor deze commissie heeft zij o.a. met betrekking tot de zeevaart twee uiterst belangrijke taken:

I. het voorbereiden en uitvoeren van plannen betreffende een zoo rationeel mogelijk gebruik der voorhanden zijnde tonnage; en

II. het voorbereiden en geven van voorschriften omtrent het gebruik van havens en los- en ladingsinstallaties.

Deze taak is zeker niet gering. De opstoppingen in het vervoer in September 1939 ten gevolge van de olierantsoening en in November/December tengevolge van de moeilijkheden bij Falsterbo en de verdeeling der schepen over het geringe aantal havens, dat nog open was tijdens de ijsblokkade, waren alle problemen, die om een zoo snel mogelijke oplossing vroegen. Een bevredigende oplossing werd in samenwerking met de zeevaartcommissie verkregen door de instelling van een ijsclausule en een dirigeeringsclausule.

De *ijsclausule* heeft betrekking op reizen met kolen en/of cokes naar Zweden. De reederij heeft het recht het vrachtcontract op te zeggen, wanneer het vaartuig door ijsgang wordt verhinderd de haven van lading binnen te loopen, of het gevaar bestaat, dat het schip in deze haven vast zal vriezen. Is de bevelhebber bevreesd voor vastvriezen, dan kan hij vertrekken zonder lading ingenomen te hebben, resp. met het reeds ingenomen deel der lading. Wat de haven van lossing betreft kan, indien het vaartuig daar niet aan kan loopen, de bevelhebber of de reederij bij de verkeerscommissie een andere haven aanvragen. De bevelhebber mag, indien hij vastvriezen vreest, de haven verlaten met het nog niet geloste deel der lading en dit deel in een andere aangezeven haven lo en. Nooit bestaat de verplichting, om met het vaartuig het ijs te forceeren.

De *dirigeeringsclausule* bepaalt, dat elk schip, dat een licentie heeft verkregen, zich verplicht, om bij het binnenloopen naar een door de commissie aangewezen haven te varen. Natuurlijk bracht dit voor de reederijen extra kosten mee, maar het voorkwam een chaos, aangezien anders de mogelijkheid bestond van openhoopingen in een enkele haven.

Na de ijsblokkade van den winter van 1940 werden plannen uitgewerkt tot een rationeel gebruik van de kustvaart, teneinde zooveel mogelijk schepen vrij te krijgen voor de buitenlandsche vaart. Na den inval in Noorwegen werd dit echter geheel overbodig. Toen moest evenwel getracht worden, de kustvaart zoo goed mogelijk te doen

plaats vinden in verband met het olie gebrek. In April 1940 bedroeg de olie-toewijzing 60 pCt. van het normale verbruik voor een zeilschip met hulpmotor, waarvan er een duizend in de vaart op de Oostzee in gebruik waren. Op 19 Juni 1940 werd dit rantsoen gebracht op 30 pCt. Gedurende Maart en April 1941 was, volgens mededeeling van de inmiddels in de verkeerscommissie opgenomen transportcommissie, slechts 200 m³ vloeibare brandstof ter beschikking gesteld. Tevens werd medegedeeld, dat de mogelijkheid bestond, dat na April geen toewijzingen meer zouden kunnen plaatsvinden (mededeeling van de verkeerscommissie van 17 Maart 1941). In verband hiermede is met ingang van 1 Januari 1941 een fonds in het leven geroepen, waaruit leeningen verstrekt worden voor het aanschaffen van gasgeneratoren.

Voor de kolenstokers in de binnenlandsche vaart zag het er evenmin gunstig uit. Vooral tijdens de ijsblokkade leverde de beperkte toevoer van kolen moeilijkheden op. Men was dan ook genoodzaakt gedurende de maand Februari een aantal licenties te weigeren. Nadien werd medegedeeld, dat de schepen hun stookvoorraad met hout zouden moeten aanvullen. Naarmate het brandstoffen gebrek nijpender wordt, wordt de taak der commissie moeilijker. Men zal genoodzaakt worden, een deel van het vervoer te doen geschieden met elektrische treinen in plaats van met schepen. In hoeverre dit overigens mogelijk zal zijn, hangt ook weer af van de militaire omstandigheden. Zonder veel verbeeldingskracht kunnen wij wel voorspellen, dat de taak van deze commissie ook in de komende tijden zeer zwaar zal zijn.

C. De Oorlogsverzekeringscommissie. (Statens krigsförsäkringsnämnd).

In de spannende Septemberdagen van 1938 bleek, dat de Zweedsche zeeverzekeringsmaatschappijen niet kapitaalkrachtig genoeg waren voor het ter hand nemen van de oorlogsverzekering. Om in deze behoefte te voorzien, werd op 21 October 1938 de oorlogsverzekeringscommissie in het leven geroepen, waarin vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, het verzekeringswezen en het zeewezen zitting namen. Op 10 Mei 1939 kwam de wet op de oorlogsverzekering tot stand. De eerste taak der commissie was het instellen van een verzekering voor het geval van een onverwacht uitbreken van den oorlog. Men hield nl. rekening met de mogelijkheid, dat de oorlog ingezet zou worden met een hevig bombardement op de voornaamste steden, waarvan ook de neutrale tonnage het slachtoffer zou kunnen worden. Voor dit doel werd de „Svenska Krigsförsäkeringspool” opgericht, waarin de verschillende zeeverzekeringsmaatschappijen deelnamen. Voor casco behoefde men pas de premie te betalen bij het uitbreken van den oorlog; voor de lading werd een zeer lage premie vooraf betaald. Zodoende waren schip en lading bij voorbaat tegen de oorlogrisico's verzekerd.

In September 1939 kwam hierin verandering en kreeg men de eigenlijke oorlogsverzekering. Hierbij werd de commissie opdracht gegeven zich te beperken tot de verzekering of herverzekering van die schepen en ladingen, welke van wezenlijk nut waren voor het land. In principe worden alleen Zweedsche vaartuigen verzekerd; alleen in die gevallen, waarin de verzekering van een buitenlandsch schip met een belangrijke lading niet elders kan worden ondergebracht, wordt de verzekering bij de commissie toegestaan. Het doel is niet het behalen van winst, maar wel werd er in de richtlijnen voor de commissie op gewezen, dat gepoogd moest worden, verliezen te voorkomen. Hier moest dus gedacht worden bij de premieheffing, waar echter weer tegenover stond, dat zooveel mogelijk een prijsstijging voorkomen diende te worden. Bovendien werd de premieberekening vooral bemoeilijkt door het ontbreken van een statistische regelmaat. In zeer belangrijke en bijzondere gevallen was de staat bereid, het risico over te nemen en kon men dus een zeer lage premie heffen. Daar de grootste gevarenzone uit de Noordzee en de

overige wateren rond Groot-Brittannië bestond, vond een uitbalanceering der premies op de verschillende trajecten plaats, daar de meeste routes door deze wateren loopen.

Als verzekerde waarde werd, in verband met de waarde-stijging der tonnages, welke altijd optreedt bij het uitbreken van een oorlog, 125 pCt. der vooroorlogse verzekerde waarde aangenomen, of in het geval van een bonafiden koop de aanschafwaarde. Het bezwaar van dezen maatstaf was, dat twee gelijkwaardige schepen voor een sterk afwijkend bedrag verzekerd zouden kunnen zijn. Toen de commissie hierin verandering wilde brengen, werd echter een Koninklijke Propositie door den Rijksdag aangenomen, waarbij bepaald werd, dat de verzekerde waarde in principe 125 pCt. der vooroorlogse verzekerde waarde zou bedragen. Dit had tevens ten doel om prijsstijgingen tegen te gaan en om de speculatie in de Zweedsche ztonnage te beperken.

Bij Koninklijk Besluit van 1 Maart 1940 kwam er wederom een wijziging. Iedere scheepseigenaar kon casco en lading verzekeren tot een bedrag van 125 pCt. Wilde men echter een hooger bedrag, dan was dit ook mogelijk. In dit geval kreeg men een zoogenaamde „slip”, hetgeen wil zeggen, dat, indien het schip door daden van oorlog ten onder gaat, men 125 pCt. terstond in handen krijgt, terwijl het resterende bedrag wordt uitbetaald, indien binnen een behoorlijken tijd een behoorlijke vervanging van het verloren gegane schip plaatsvindt.

Later werd aan het bovenstaande nog het principe toegevoegd, dat geen verzekering werd gegeven voor een reis, waarvan men bij voorbaat kon weten, dat deze niet uitvoerbaar was.

Tevens bestaat er een speciale havenverzekering, daar de andere ophoudt, zoodra het schip gelost is.

Oorspronkelijk gold dit alles niet voor het geval, dat Zweden zelf in oorlog zou komen, op grond van het feit, dat niets in het land tegen oorlogsschade verzekerd was. Ook hierin is echter verandering gekomen, zoodat Zweedsche schepen thans verzekerd zijn tot 30 dagen na het eventuele uitbreken van een oorlog. Wat nadien zal gebeuren, hangt geheel af van de omstandigheden.

J. Ph. VAN OUWERKERK.

ACHTER DE SCHERMEN VAN JAPANS ECONOMIE.

De in ons vorige artikel ¹⁾ geschetste economische verschijnselen gaven reeds den indruk, dat het er in Japan in economisch opzicht niet rooskleurig uitziet. Twee uitlatingen slechts om dit te bevestigen: in Augustus 1940 waarschuwde de president van de „Bank of Japan” de nieuw opgetreden regeering in een rede, dat de bevolking zich steeds onbehaaglijker ging voelen bij het voortduren van het conflict met China. En in een vergadering van gouverneurs der provinciën in October gaf de Minister van Financiën te kennen, dat zij in hun gebieden ervoor moesten waken, dat de menschen niet onder den invloed kwamen van verkeerde, alarmeerende geruchten. Beide uitlatingen, voorloopers van de tamelijk sombere verklaring, waarmede prins Konoye de vorige maand met zijn derde kabinet optrad, teekenen den toestand.

De financiën.

Voor al in financieel opzicht moet de situatie zorgelijk genoemd worden. Bij een conferentie met gouverneurs der provinciën in October van het vorige jaar verklaarde de Minister van Financiën, dat er bij het begin van het toen loopende belastingjaar 12 milliard Yen bespaard moest worden, waarvan in het eerste kwartaal reeds 3.3 milliard bespaard was. Geen onaardig resultaat, zou men zeggen. Maar wij gaan pas beseffen, welke financiële offeringen de oorlog in China van het land vraagt, als wij lezen, dat er sinds het begin van dien oorlog (nu dus vier,

toen drie jaar geleden) omstreeks 15 milliard Yen, aan staatsleeningen was uitgegeven, en daarbij bedenken, dat de staatsschuld in 1924 nog maar 4 milliard Yen bedroeg, en wel langzaam tot 5 (1925) en 6 (1928) milliard steeg, maar in 1933, na het Mantsjoekwo-incident, toch nog slechts 7.5 milliard bedroeg. De staatsschuld is thans tot 30 millioenen Yen gestegen.

De druk der belastingen is daardoor in enkele jaren sterk toegenomen. In het vorige jaar bedroegen zij niet minder dan 3.164 millioenen Yen, tegen 960 millioenen in het jaar vóór het uitbreken van den Chineeschen oorlog (1936-'37)²⁾. Van deze toeneming krijgen we ook een beeld, als we de bedragen naast elkaar plaatsen, welke de laatste jaren de nieuwe belastingen bedroegen; zij waren

vóór 1937—'38	.....	70	millioenen Yen
„ 1938—'39	.....	300	„ „
„ 1939—'40	.....	200	„ „
en vóór het loopende jaar	.....	450	„ „

Geen wonder dan ook, dat men drastische bezuinigingen op de begrotingsuitgaven wil aanbrengen. Het Departement van Financiën zette het snoeimes in de uitgaven en de Ministerraad keurde de beperkingen (die vooral staatscommissies — welke dus blijkbaar niet alleen een West-Europeesch euvel zijn — en subsidies betreffen) goed. Teekend is echter wel een uitlating van de „Asahi Shimbun”, die erkende, dat de voorgenomen bezuinigingen ingrijpend waren, als men ze vergeleek met die van het vorige belastingjaar (638 duizend Yen tegenover 215 duizend); maar het blad voegde daaraan toe: ach, wat betekent dat eigenlijk nog tegenover het enorme bedrag, dat wij moeten opbrengen, om ons financieel te handhaven en inflatie te voorkomen?

Inflatie, het spook, dat in moeilijke economische en financiële omstandigheden den menschen spoedig voor oogen komt. Hoe kan het ook anders? De omstandigheden zijn er misschien nog niet ten volle rijp voor, maar ze wijzen toch wel in die richting. Tal van artikelen zijn schaarsch geworden, en daardoor veelbegeerd. Voorzover de rantsoeneering gemaakt heeft, dat aan die vraag niet kan worden voldaan, zijn vervangingsartikelen weer zeer in de algemeene waardeering en daardoor in prijs gestegen, en de prijsregeling heeft het niet altijd zoover kunnen brengen, dat de prijzen in het geheel niet hooger komen dan in 1939; integendeel, in ons vorige artikel werd reeds vermeld, dat voor verscheidene artikelen aanzienlijke prijsstijgingen optraden.

Loonstopordonnantie.

Ook de loonen bleken een neiging in opwaartsche richting te vertoonen, getuige het feit, dat de overheid in den nazomer van 1939 reeds maatregelen wenschelijk achtte, om die tegen te gaan. Op 20 October trad een „loonstopordonnantie” in werking, die loonsverhoogingen verbood. De gang van zaken was verder gelijksoortig aan dien bij de prijzen, hij geleek ook op de ontwikkeling, die wij te onzent hebben kunnen waarnemen. De loonstopordonnantie van October 1939 verbood alle loonsverhoogingen, en een jaar later, toen men dezen maatregel, al dan niet gewijzigd, moest verlengen, besloot men de loonen voortaan te gaan controleren en leiden in de door de overheid gewenschte richting. Het Departement van Sociale Zaken wilde nu standaardloonen gaan vaststellen, die natuurlijk gedifferentieerd zouden moeten worden. Met inachtneming van de gevolgen, die verschil in den aard van het werk, verschil in leeftijd, in ervaring, enz., voor de hoogte van het loon moeten hebben, worden nu bedrijfsgewijze standaardloonen vastgesteld, die er toe moeten bijdragen, de beruchte inflatiespiraal te vermijden, zonder de loonen te doen dalen beneden het peil, dat noodig is om te leven.

²⁾ 960 millioenen is althans het cijfer, dat de *Japan Weekly Chronicle* noemt. In de E.-S.B. van 9 Sept. 1936 sprak de heer E. D. van Walree al van 1444 millioenen Yen.

¹⁾ Oorlog en distributie in Japan, E.-S.B. van 16 Juli 1941.

Bijzonder hoog is dat peil niet, zoals men begrijpt. De Japansche arbeider heeft er altoos voor bekend gestaan, dat hij van een gering nominaal bedrag in naar verhouding goeden welstand kon leven. Thans echter is niet alleen het absolute loonpeil laag, maar ook de welvaart, bezien naar den maatstaf van het Japansche milieu. Distributie en bepalingen tegen de weelde doen hun werk en ook op andere punten is het lang geen botertje-tot-den-boom. Noemen wij slechts het woningvraagstuk.

Het woningprobleem.

Hoe ook in dit opzicht het prijsprobleem nijpt, komt duidelijk aan het licht in een controverse, die het vorig najaar ontstond tusschen de politie-autoriteiten (in dezen belast met het bewaren van den „economischen vrede”) en het Departement van Sociale Zaken.

Het Departement wilde de huren gaan vaststellen op het bedrag, dat men verkrijgt door 1.2 pCt. per jaar van de bouwkosten te nemen en dat te vermeerderen met de huur van den grond en de verzekeringspremie. Het was een formule, op grond van een uitgebreid economisch onderzoek vastgesteld, en die rekening hield met de huidige kosten van het bouwen, welke door schaarschte van materialen en arbeidskrachten niet gering zijn.

De politie deed echter opmerken, dat de aldus vastgestelde huren tweemaal zoo hoog zouden zijn als die, welke in feite berekend worden, hetgeen ons niet kan verwonderen, als we weten, dat deze op het peil van Augustus 1938 (toen alle kosten veel lager waren) waren gefixeerd. Zij achtte het niet gerechtvaardigd, alleen terwille van de huiseigenaren de huren zoo belangrijk te verhoogden, zeker niet in een tijd van prijsbeheersching en huizen nood.

Die huizen nood is zoo groot geworden, dat de Regeering zich genoopt ziet in te grijpen. Voor het belastingjaar 1940—'41 werd een plan gemaakt, om 120.000 woningen van staatswege te bouwen als althans in 1940 de 70 à 80.000, die men zich voor het toen loopende belastingjaar vaststelde, klaar zouden komen, wat met het oog op den reeds genoemden nood aan materialen en arbeidskrachten verre van zeker was.

In het najaar van 1940 werd de Regeering ook aanbevolen, een geheel plan voor den huizenbouw op te stellen; de beschikbare bouwmaterialen zouden door speciale bureaux zoo goed mogelijk verdeeld moeten worden, men zou werklieden voor de bouwvakken moeten opleiden, de prijzen van grond en bouwmaterialen moeten vaststellen, en, als ook deze maatregelen tezamen niet voldoende mochten baten, zelfs villa's en clubhuizen moeten vorderen om deze tot woonhuizen in te richten. Een duidelijk teeken, hoe hoog de huizen nood gestegen is!

De grond en de landbouw.

Dat de grondprijzen zeer hoog zijn geworden, leert niet alleen het bouwbedrijf, maar ook de landbouw. Ook de boeren zagen de prijzen van hun rijstvelden van 1937 tot 1940 met omstreeks de helft stijgen, waarvan als oorzaken onder andere worden genoemd de poging om de landbouwproductie nog intensiever op te voeren, en het bouwprogramma, dat grond aan de boeren onttrekt, die anders voor de agrarische productie gebruikt had kunnen worden. Ook werd nog aangevoerd, dat veel geld tegen lage rente beschikbaar is, waarvan de eigenaars blijkbaar geacht worden tegen elkaar op te bieden in een strijd om beleggingsobjecten. Ook de pachtprijzen zijn gestegen, als is het niet in die mate als de grondprijzen zelf; werden bij deze laatste over de genoemde periode stijgingen van 46 en 52 pCt. genoteerd, bij de pachten varieerden zij van 0.9 pCt. tot 27.7 pCt. In de jaren sinds 1939 echter, nu de voorwaarden voor de landbouwproductie ongunstiger zijn geworden — aangezien er een ernstig tekort heerscht aan materialen (in het bijzonder aan kunstmest) en arbeidskrachten, en de prijzen, ook van landbouwproducten,

in bedwang worden gehouden — is de stijging tot staan gekomen en heeft zij zich zelfs hier en daar in een daling omgezet.

Dat de grondprijzen echter voor den landbouwenden stand bezwaarlijk hoog geworden zijn, komt wel tot uiting in een plan, dat nationalisatie van landbouwgrond vraagt en vervolgens verdeling van het aldus beschikbaar gekomen land onder de boeren, waarbij b.v. iedere man 2 tan (of wel 0.2 ha) en iedere vrouw 2/3 daarvan zou krijgen. Het plan is de herleving van een maatregel uit de zevende eeuw, bekend als het „handen-stelsel”, en zou in den huidige tijd allicht niet in precies denzelfden vorm kunnen herleven. Er is ook sprake van, dat de grootte van de hoeven in Japan door emigratie van Japansche boeren naar het vasteland — wij lezen van 2 miljoen (!) gezinnen in 20 jaar — zou worden bevorderd. Ook wil men trachten, de boeren zooveel mogelijk zelf eigenaar en vrij van schulden te maken. Het is alles nog toekomstmuziek, maar het teekent wederom den toestand.

Conclusie.

Dat doet ook de mobilisatie van honderdduizend fabrieks- en mijnarbeiders voor een „oogstulp”, welke maatregel een zoojuist genoemde oorzaak van veel moeilijkheden: het gebrek aan arbeidskrachten, opnieuw belicht. Er is bij den landbouw niet anders te concluderen dan op de andere terreinen van het economisch leven, die wij noemden; de conclusie kan slechts luiden, dat de toestand moeilijk is en door de oorlogsomstandigheden steeds ernstiger wordt.

Op schier alle gebieden zien wij moeilijkheden. De oorlog in China nabij, die in Europa op grooteren afstand, zijn katalysatoren van de ontwikkeling in ongewenschte richting. Moeilijkheden in de voorziening met de noodzakelijke waren drukken op de gansche bevolking. Boven het hoofd van het bedrijfsleven hangt als een zwaard van Damocles de bedreiging, die een embargo van Amerika en van de gebieden van het Engelsche imperium — denken wij slechts aan Malakka met zijn tin, rubber en ijzererts — voor de grondstoffenvoorziening kan beteekenen.

Een remedie is voor deze kwalen niet licht te geven. De Regeering roept op tot uiterste krachtsinspanning en doet dat — daarvoor staat de opofferende vaderlandsliefde der Japanners borg — niet tevergeefs. Maar er zijn fysieke grenzen aan de draagkracht van een bevolking. Vast staat aan den anderen kant, dat de inspanning, die de huidige oorlogstoestand vraagt, steeds grooter wordt. Al kunnen wij dus uit de verschijnselen, die wij in Japans economisch leven waarnemen, geen zekere conclusie trekken omtrent de mate en het tempo, waarin de moeilijkheden toenemen, dat zij groeien „in tal en last” is wel buiten kijf.

Mr. J. BARENTS.

OVERHEIDSMATREGELEN OP ECONOMISCH GEBIED.

HANDEL EN NIJVERHEID.

Grafische Industrie. Dispensatie is verleend van het verbod van verkoop en afleveren van kantoortouwmachines, voorzoover dit aan afnemers geschiedt, welke die machines uitsluitend gebruiken voor het verzorgen van eigen vouwwerk. (E.V. 25/7/41, pag. 1090; Stct. No. 140).

Margarine en vetzuren. Voorschriften inzake het verwerken en verpakken en afleveren van margarine en vetzuren. (E.V. 25/7/41, pag. 1090).

Metalen. Nieuwe regeling met betrekking tot de ijzeren staalvoorziening voor de Nederlandsche behoefte. Aanvulling op toepassingsverboden inzake non-ferrometalen. (E.V. 25/7/41, pag. 1088; 1/8/41, pag. 1122).

Prijsregelingen. Nadere vaststelling van prijzen inzake pootaardappelen, inmaakglazen, citroenen, wal- en hazelnoten. (E.V. 25/7/41, pag. 1087; 1/8/41, pag. 1121; Stct. No. 144).

Rubber. Voorschriften inzake het verwerken van tand-rubber. (E.V. 25/7/41, pag. 1090).

Turf. Producenten van fabrieksturf moeten de door hen in 1941 geproduceerde turf bij het Verkoopkantoor Fabrieksturf N.V. te Assen inleveren. (E.V. 25/7/41, pag. 1091; Stct. No. 136).

Vijandelijk vermogen. De Unie van Socialistische Sovjet-Republieken is aangewezen als vijandelijke staat in den zin van de verordening betreffende de behandeling van vijandelijke vermogens. (E. V. 1/8/41, pag. 1127; V.B. No. 31).

LANDBOUW EN VOEDSELVOORZIENING.

Aardappelen. Thans is geen enkele handelaar meer gerechtigd consumptie-, poot- of voederaardappelen van telers te koop. (E.V. 25/7/41, pag. 1090).

Bindtouw. Regeling betreffende het beschikbaar stellen van zgn. „bindertwine”. Voor het binden van stroo achter de dorsmachines is uitsluitend papier-bindtouw beschikbaar. (E.V. 18/7/41, pag. 1058).

Cacao. Door de Meelcentrale kan aan degenen, die cacao-producten voorhanden of in voorraad hebben, de verplichting worden opgelegd deze producten tegen een bepaalde vergoeding bij haar in te leveren. (E.V. 18/7/41, pag. 1054; Stct. No. 134).

Gierkelders. Maatregelen ter stimuleering van den bouw van gierkelders. In bepaalde gevallen kan hiertoe van overheidswege subsidie worden verleend. (E.V. 25/7/41, pag. 1090).

Hooi en stroo. Verwerkers van stroo zijn verplicht zich als georganiseerde bij de N.I.C.A. aan te sluiten. (E.V. 25/7/41, pag. 1090).

Melkpoeder. Magere melkpoeder is aangewezen als distributiegoed. (E.V. 18/7/41, pag. 1058; V.B. No. 29).

Paarden. Voorschriften inzake het verhandelen van paarden. (E.V. 25/7/41, pag. 1091; Stct. No. 138).

Slachtvee. Door de Nederlandsche Veehouderijcentrale zijn condities vastgesteld voor het slachten van voor invriezing bestemde runderen. (E.V. 18/7/41, pag. 1054 t/m. 1057).

Nadere regeling inzake de slachtcondities voor runderen en zgn. contractvarkens. (E.V. 25/7/41, pag. 1091).

Zaden. Handelaren in zaaiaden van den oogst 1940 en van ouderen oogst kunnen thans verplicht worden de voorraden daarvan bij de P.I.C.A. in te leveren tegen een bepaalde vergoeding.

Het vóórkoopen van zaaiaden van den oogst 1941 zal niet worden toegestaan. (E.V. 18/7/41, pag. 1058; Stct. No. 134).

GELD-, CREDIET- EN BANKWEZEN EN BELASTINGEN.

Loonbelasting. Nadere regeling inzake het verschuldigd zijn van loonbelasting door binnenschippers. (E. V. 1/8/41, pag. 1128; Stct. No. 144).

Omzetbelasting. Nadere voorschriften inzake de heffing van de omzetbelasting met betrekking tot het inslaan van goederen door handelaren, de positie van het Duitsche Rijk en de Duitsche Weermacht, ruwe tabak, boter, oude materialen en afvalstoffen, de diensten van scheepsclassificatie-bureaux, zemelen en zemel-grint, en aannemers van werken in onroerendend staat. (E.V. 25/7/41, pag. 1088; 8/8/41, pag. 1167).

VERKEER.

Binnenscheepvaart. Besluit betreffende de laad- en los-tijden in de binnenscheepvaart. (E.V. 25/7/41, pag. 1092; Stct. No. 140).

Goederenverkeer met het buitenland. Het geheele goederenvervoer naar en via *Spanje*, behoudens een enkele uitzondering, is gestremd. Ook het goederenverkeer naar *Noorwegen* en *Zweden* is grotendeels gestremd. (E.V. 18/7/41, pag. 1058; 25/7/41, pag. 1092).

Postverkeer. Bepanking van het postverkeer met *Roenië* (E. V. 1/8/41, pag. 1128).

MAANDCIJFERS.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSCHE GROOTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSCHE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In millioenen guldens)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	30 Juni 1941	31 Juli 1941	30 Juni 1941	31 Juli 1941
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleeningen	44	39	53	45
Ned. schatkistpapier	709	739	841	875
	753	778	894	920
Ander overheidspapier	21	18	21	18
Wissels	1	1	2	2
Bankiers in binnen- en buitenland	65	65	88	88
Prolong. en voorsch. op effecten	68	59	87	77
	155	143	197	185
Debiteuren	170	168	214	210
Effecten en syndicaten	30	29	41	39
Deelnemingen (incl. voorschotten)	11	11	23	23
	211	208	278	272
Gebouwen	15	15	19	19
Diverse reken. (incl. overl. posten)	1	1	1	1
Belegde bestemmingsreserven	2	2	2	2
Effecten leendepôt	13	13	13	13
	1150	1160	1404	1412
Passiva:				
Crediteuren	813	815	992	992
Wissels	—	—	—	—
Deposito's op termijn	60	60	80	80
Kassiers en genom. daggeldleeningen	—	3	—	3
Diverse rekeningen	24	29	28	33
Bestemmingsreserven	2	2	2	2
Effecten leendepôt	13	13	13	13
	912	922	1115	1123
Aandeelen kapitaal	170	170	210	210
Reserve	68	68	79	79
	1150	1160	1404	1412

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wiss. 2½ 28 Juni '41)	Lissabon	4 11 Aug. '37
Bel. Bi. Eff. 3½ 28 Aug. '39	Londen	2 26 Oct. '39
Bk. (Vrsch. in RC 3½ 28 Aug. '39)	Madrid	4 28 Nov. '38
Athene	N.-York F.R.B.	1 27 Aug. '37
Batavia	Oslo	4½ 21 Sept. '39
Belgrado	Parijs	1½ 17 Mrt. '41
Berlijn	Praag	3 1 Jan. '36
Boekarest	Pretoria	3½ 15 Mei '33
Brussel	Rome	4½ 18 Mei '36
Boedapest	Stockholm	3½ 17 Mei '40
Calcutta	Tokio	3.5 21 Juli '41
Helsingfors	Warschau	4½ 18 Dec. '37
Kopenhagen	Zwits. Nat. Bk.	1½ 25 Nov. '36

*) 3% voor wissels, promessen en leningen met een looptijd van meer dan 120 dagen.

ZILVERPRIJS

Londen *)	N. York *)	A'dam *)	Londen*)
12 Aug. 1941.. 23 ⁷ / ₁₆	— 12 Aug. 1941.. 2125	2125	168/—
13 „ 1941.. 23 ⁷ / ₁₆	— 13 „ 1941.. 2125	2125	168/—
14 „ 1941.. 23 ⁷ / ₁₆	— 14 „ 1941.. 2125	2125	168/—
15 „ 1941.. 23 ⁷ / ₁₆	— 15 „ 1941.. 2125	2125	168/—
16 „ 1941.. —	— 16 „ 1941.. 2125	2125	168/—
18 „ 1941.. 23 ⁷ / ₁₆	— 18 „ 1941.. 2125	2125	168/—
19 Aug. 1940.. 23 ⁷ / ₁₆	34 ¹ / ₁₆ 19 Aug. 1940.. 2105	2105	168/—
23 Aug. 1939.. 18 ¹ / ₁₆	37 ¹ / ₁₆ 23 Aug. 1939.. 2110	2110	148/6 ¹ / ₂

*) In pence p. oz. stand. *) Foreign silver in \$c. p. oz. fine.

*) In guldens per kg 1000/1000. *) In sh. p. oz. fine.

KOERSEN VASTGESTELD DOOR HET NEDERLANDSCHE CLEARINGINSTITUUT. (met data van vaststelling)

Belga's	30.14	7 Aug. '40	Turksche	40	1451	29 Dec. '39
Zw. Francs	43.56	11 Oct. '40	Ponden	40	2.30	25 Nov. '40
Fr. Francs	3.77	6 Mrt. '41	Lewa (Bulgarije)	41	36.52	20 Dec. '40
Lires	9.91	3 Juli '41	Pengoe (Hongarije)	41	—	—
Deensche Kr.	36.37	17 Febr. '41	(oude schuld)	40	—	—
Noorsche Kr.	42.82	21 Dec. '40	Pengoe	40	—	—
Zweedsche Kr.	44.85	13 Aug. '40	(nwe. schuld)	40	45.89	20 Dec. '40
Finsche Mark	3.82	2 Juli '41	(Zloty Polen)	41	—	—
Dinar (Joego-Slavie)	—	—	(oude schuld)	40	35.00	28 Jan. '41
(oude schuld)	3.43	16 Aug. '40	(nwe. schuld)	40	37.68	11 Febr. '41
Dinar	—	—	Lei	41	1.28	24 April '41
(nwe. schuld)	3.77	1 Juli '41	Slow. Kr.	41	6.48	10 Juni '39

OFFICIEELE WISSELKOERSEN NEDERLANDSCHE BANK.
Valuta's (schriftelijk en t.l.)

	N.-York	Brussel	Zürich	Stockh.	Helsinki
12 Aug. 1941	1.88 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
13 " 1941	1.88 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
14 " 1941	1.88 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
15 " 1941	1.88 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
16 " 1941	1.88 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
18 " 1941	1.88 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
Laagste d.w.	1.88 ¹ / ₂	30.14	43.63	44.81	3.81
Hoogste d.w.	1.88 ¹ / ₂	30.17	43.71	44.90	3.82
Muntpariteit	1.469	24.906	48.003	66.671	6.266

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en landen	Not. eenh.	11-16 Aug. '41 Laagste	16 Aug. 1941 Hoogste	4-9 Aug. '41 Laagste	9 Aug. 1941 Hoogste
Officieel:					
New York	\$ p. £	4.02 ¹ / ₂	4.03 ¹ / ₂	4.03	4.02 ¹ / ₂
Parijs	Fr. p. £	—	—	—	—
Stockholm	Kr. p. £	16.85	16.95	16.90	16.85
Montreal	\$ p. £	4.43	4.47	4.45	4.43
Buenos Aires	Pes. p. £	16.95 ¹ / ₂	17.13	17.04 ¹ / ₂	16.95 ¹ / ₂
Niet-Officieel:					
Alexandrië	P. p. £	97.50	97.50	97.50	97.56
Athene	Dr. p. £	—	—	—	—
Bangkok	Sh. p. £	—	—	—	—
Bombay	d. p. r.	17.96	17.96	17.96	17.96
Budapest	d. p. £	—	—	—	—
Hongkong	P. p. £	15.—	15.—	15.—	15.—
Istanbul	T£ p. £	—	—	—	—
Kobe	d. p. yen	—	—	—	—
Lissabon	Esc. p. £	99.80	100.20	100.—	99.80
Madrid	Pt. p. £	40.50	40.50	40.50	40.50
Montevideo	d. p. p.	—	—	—	—
Rio de Janeiro	d. p. mil.	—	—	—	—
Sjanghai	d. p. \$	2.84	2.93	2.84	3.03
Singapore	d. p. \$	28.16	28.16	28.16	28.16

KOERSEN TE NEW-YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ per 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. f 100)
12 Aug. 1941	4.03 ¹ / ₂	2.33	40.05	—
13 " 1941	4.03 ¹ / ₂	2.32	40.05	—
14 " 1941	4.03 ¹ / ₂	2.29	40.05	—
15 " 1941	4.03 ¹ / ₂	2.29	40.05	—
16 " 1941	4.03 ¹ / ₂	2.29	40.05	—
18 " 1941	4.03 ¹ / ₂	2.29	40.05	—
19 Aug. 1940	4.01 ¹ / ₂	—	39.95	—
Muntpariteit	4.86	3.90 ¹ / ₂	23.81 ¹ / ₂	40 ¹ / ₂

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	31 Juli 1941	7 Aug. 1941
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandsche Bank	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 536.645,38	f 187.157,07
Voorschotten op ultimo Juni 1941 aan de gemeenten verstrekt op aan haar uit te keeren hoofdsom der pers. bel., aand. in de hoofdsom der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	„ 8.972.079,99	„ 8.972.079,99
Voorschotten aan Ned.-Indië ¹⁾	—	—
Idem voor Suriname ¹⁾	„ 145.123.941,98	„ 142.510.811,98
Idem aan Curaçao ¹⁾	„ 7.193.870,24	„ 7.193.870,24
Kasvord. wegens creditverstreking a. h. buitendienst	„ 319.788,71	„ 265.902,28
Daggeldleeningen tegen onderpand	„ 67.166.999,64	„ 66.807.580,71
Saldo der postrek. van Rijks-comptabelen	„ 73.689.258,76	„ 80.058.090,40
Vordering op het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	„ —	„ —
Vordering op andere Staatsbedr. en instellingen ¹⁾	„ 16.404.466,70	„ 14.993.853,88
Verplichtingen		
Voorschot door de Ned. Bank ingevolge art. 16 van haar octrooi verstrekt	f 8.212.505,53	f 2.252.365,27
Voorschot door de Ned. Bank in reken.-cour. verstrekt	„ 114.832,17	„ —
Schuld aan de Bank voor Ned. Gemeenten	„ —	„ —
Schatkistbiljetten in omloop	„ 131.204.000,—	„ 135.077.000,—
Schatkistpromessen in omloop	„ 1483.900.000,— ²⁾	„ 1506.500.000,— ²⁾
Daggeldleeningen	„ —	„ —
Zilverbons in omloop	„ 89.741.281,50	„ 91.371.629,—
Schuld op ultimo Juni 1941 aan de gemeenten wegg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. grondb. e. d. gem. fonds. d. alsmede op die bel. en op de vermogensbelasting	„ —	„ —
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹⁾	„ 27.423.742,99	„ 23.571.713,66
Id. aan het Staatsbedr. der P. T. en T. ¹⁾	„ 171.161.877,80	„ 175.158.769,34
Id. aan andere Staatsbedrijven ¹⁾	„ 34.314.436,11	„ 34.311.872,42
Id. aan div. instellingen ¹⁾	„ 267.948.071,86	„ 277.229.914,81

¹⁾ In div. crt. met 's Rijks Schatkist ²⁾ Rechtstreeks bij de Nederlandsche Bank f 35.000.000,— ³⁾ Idem f 57.000.000,—

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 18 Augustus 1941.

Activa.		
Binnenl. Wissels, (Hfdbank. f 76.500.000	Promessen, enz. (Bijbank. „ 50.875	Agentsch. „ 70.000
		f 76.620.875
Papier op het Buitenland..	f 435.809.208	
Af: Verkocht maar voor de bank nog niet afgehoopen	—	„ 435.809.208
Beleeningen incl. (Hfdbank. f 140.968.786 ¹⁾	voorschotten in (Bijbank. „ 2.838.429	rekening-courant (Agentsch. „ 23.883.417
op onderpand		f 172.690.632
Op Effecten enz.	f 172.550.993 ¹⁾	
Op Goederen en Ceelen....	„ 139.638	
Voorschotten aan het Rijk	„ 172.690.632 ¹⁾	
Munt en muntmateriaal:		„ 15.000.000
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 1.023.033.428	
Zilveren munt, enz.	„ 10.239.342	
		„ 1.033.267.771
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds ..	„ 53.605.241	
Gebouwen en meubelen der Bank	„ 4.000.000	
Diverse rekeningen	„ 196.332.107	
		f 1.987.325.834
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000	
Reservefonds	„ 5.368.354	
Bijzondere reserves	„ 16.583.835	
Pensioenfonds	„ 14.742.074	
Bankbiljetten in omloop	„ 1.757.201.530	
Bankassignatiën in omloop	„ 13.255	
Rek.-Courant van het Rijk	f —	
saldo's van anderen	„ 173.311.722	
		„ 173.311.723
Diverse rekeningen	„ 3.105.063	
		f 1.987.325.834
Beschikbaar metaalsaldo	f 264.277.656	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de bank gerechtigd is	„ 660.694.142	
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de bank ondergebracht	„ 70.000.000	

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 55.341.825

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Gouden munt en ¹⁾ muntmater.	Circulatie	Andere opetschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
18 Aug. '41	1.023.033	1.757.202	173.325	264.278	53—
11 " '41	1.022.904	1.744.005	172.878	270.884	53,4 %
4 " '41	1.022.565	1.739.298	171.542	273.396	54
6 Mei '40	1.160.287	1.158.613	255.183	607.042	83
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-prom. rechtstr.	Beleeningen	Papier op het buitenland.	Div. reken.
18 Aug. '41	76.621	70.000	172.691	435.809	196.332
11 " '41	68.621	62.000	188.776	405.967	202.963
4 " '41	70.621	64.000	175.693	403.393	221.533
6 Mei '40	9.853	—	217.756	750	20.648

¹⁾ Per 1 April 1940 herwaardeering van den goudvoorraad op basis van een depreciatie-percentage van 18 pct.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud en deviezen	Renten-bank-scheins	Andere wissels, chèques en schatkistpapier	Beleeningen	
9 Aug. 1941	77,4	296,9	16.625,8	19,6	
31 Juli 1941	77,7	289,2	16.754,3	27,2	
23 " 1941	77,8	362,1	15.700,5	15,7	
15 " 1941	77,6	329,3	15.705,8	21,0	
23 Aug. 1939	77,0	27,2	8.140,0	22,2	
Data	Effecten	Diverse Activa	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
9 Aug. '41	12,6	1.694,8	15.819,5	2.162,0	423,2
31 Juli '41	12,1	1.877,3	16.030,6	2.242,8	439,3
23 " '41	16,1	1.575,4	14.933,8	2.114,2	405,2
15 " '41	26,9	1.836,1	15.156,3	2.132,1	406,9
23 Aug. '39	982,6	1.380,5	8.709,8	1.195,4	454,8

GEZAMENLIJKE STATEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË EN VAN DE EMISSIEBANK TE BRUSSEL.
(in mill. francs)

Data	Goud, specie, deviezen en Reichskredit-kassen	Credit a. h. particuliere bedrijfsleven	Credit aan Staat en openbare lichamen	Overheids-fondsen	Circulatie	Postcheque-ambt	Rekening Courant
7 Aug. '41	29.846	562	16.103	1.886	41.945	3.524	2.253
31 Juli '41	29.653	573	15.457	1.876	41.484	3.530	1.917
24 " '41	29.343	583	15.331	1.846	40.985	3.507	1.984
16 " '41	29.073	561	15.777	1.685	40.773	3.495	2.198
10 " '41	28.992	548	15.239	1.690	40.745	3.500	1.597
8 Mei '40	23.606	5.394	6.95	1.480	29.806	—	909

Alfabetische Index Overheidsmaatregelen op Economisch gebied

(Zie voor den alfabetischen index Overheidsmaatregelen in 1940 het Jaarregister 1940, laatste bladzijde.)

Aardappelen (1304) 57, ('14) 216, ('19) 287, ('20) 299, ('23) 345, ('28) 411, ('30) 436, ('35) 497	Hypotheekwezen ..... (1304) 57	Textielindustrie ..... (1320) 299
Aardolieproducten (zie ook Brandstoffen, Motor) .... (1302) 31, ('09) 147, ('14) 215, ('16) 249, ('19) 287, ('20) 299, ('22) 328, ('23) 345	Inkomstenbelasting ..... (1327) 398	Thee ..... (1308) 128, ('14) 216
Afval ..... (1311) 174, ('13) 205, ('14) 215, ('16) 248, ('19) 287, ('21) 311, ('23) 345, ('27) 398, ('32) 461	Invoerrechten (1304) 56, ('05) 74/75, ('08) 128, ('14) 215	Tuinbouw (1302) 30/31, ('05) 75, ('06) 92, ('11) 175, ('12) 189/90, ('14) 216, ('16) 249, ('18) 273, ('19) 287, ('20) 299, ('23) 345, ('30) 436
Alcoholhoudende dranken (1308) 128, ('12) 191, ('19) 287	IJzer en staal (1304) 56, ('07) 107, ('08) 128, ('09) 147, ('13) 205, ('18) 273, ('22) 328, ('23) 345, ('24) 357, ('28) 411, ('32) 461, ('35) 496	Turf ..... (1311) 174, ('16) 249, ('35) 496
Appelen ..... (1311) 174	Jachtwezen ..... (1324) 357	Varkens ..... (1304) 57, ('06) 93, ('12) 190, ('16) 249, ('23) 345, ('25) 372
Arbeidsdienstplicht ..... (1313) 205	Jute ..... (1305) 74, ('11) 173	Vaten ..... (1307) 107
Arbeidsvoorwaarden ..... (1303) 46, ('06) 92, ('08) 128, ('09) 147, ('11) 173, ('13) 205, ('16) 248, ('25) 372, ('29) 423, ('30) 436	Kaas ..... (1305) 75, ('06) 93, ('12) 191	Veeboekje ..... (1306) 96
Autobevrachtingsdienst ..... (1306) 93	Keramische Industrie (1307) 107, ('13) 205	Veevoeder .. (1304) 53, ('17) 262, ('21) 311, ('24) 357
Bakkerijproducten ..... (1328) 410	Klompen ..... (1312) 189	Vereffeningscertificaten ..... (1305) 77
Batterijen ..... (1303) 46	Koffie (1306) 92, ('08) 129, ('14) 216, ('15) 233	Verf (1312) 184, ('19) 287, ('21) 311, ('23) 345, ('28) 410
Belasting (1304) 57, ('05) 75/76, ('07) 108/09, ('12) 191, ('14) 216, ('17) 263, ('25) 372, ('28) 411	Kunstmest (1312) 189/91, ('18) 273, ('28) 411	Vermogensbelasting ..... (1314) 219
Benzine ..... (1302) 31, ('07) 107	Kunstzijde ..... (1311) 173	Vervoerswezen (1305) 75, ('06) 93, ('07) 109, ('09) 147, ('11) 173, ('19) 287, ('20) 299, ('25) 373, ('28) 411, ('30) 436/373
Betalingsverkeer m. h. buitenland (1304) 57, ('05) 75, ('07) 108, ('16) 249, ('17) 263, ('30) 436, ('34) 485	Kurk ..... (1324) 357, ('28) 410	Verwarmingsbedrijf (Centraal) .. (1329) 423
Bier ..... (1308) 128, ('12) 191, ('23) 411	Landbouw ..... (1302) 31, ('04) 57, ('05) 75, ('06) 92/93, ('07) 107/08, ('11) 175, ('12) 189	Verwerkende Industrieën (1303) 46, ('07) 107, ('13) 205, ('14) 215, ('16) 248/49, ('28) 410
Bindtouw ..... (1314) 216, ('23) 345, ('35) 497	Landbouwinventarisatie (1304) 57, ('25) 372	Verzekering ..... (1304) 57, ('25) 372
Binnenvaart (1316) 249, ('18) 273, ('25) 373, ('35) 497	Lederindustrie ..... (1314) 215, ('22) 328	Vetsmelters ..... (1304) 57
Bloembollencultuur .... (1302) 31, ('03) 46, ('19) 287	Linoleumindustrie .. (1303) 46, ('14) 215, ('16) 248	Vezens ..... (1311) 173
Bloemkweekerij ..... (1306) 92, ('11) 174	Lampen, enz. .... (1304) 56, ('06) 92	Vijandelijk vermogen ..... (1335) 497
Boschbouw ..... (1311) 174, ('24) 357	Looistoffen ..... (1319) 287	Visscherij (1316) 249, ('18) 273, ('20) 299, ('23) 345, ('30) 436
Boschwekerij (1305) 75, ('15) 233, ('24) 357	Loonbelasting (1304) 57, ('07) 108, ('12) 191, ('35) 497	Vlas ..... (1311) 175, ('12) 190, ('13) 205
Boter .... (1303) 46, ('04) 57, ('06) 92/93, ('14) 216, ('16) 249, ('18) 273, ('30) 436	Luchtpostverkeer ..... (1305) 75	Vleesch (1304) 57, ('05) 75, ('07) 108, ('08) 128, ('12) 189, ('14) 215, ('15) 233, ('22) 328, ('34) 485
Bouwmaterialen (1303) 46, ('05) 74, ('07) 107, ('12) 189, ('14) 215, ('16) 249, ('24) 357	Margarine .. (1306) 92, ('14) 216, ('30) 436, ('35) 496	Voedselvoorziening ..... (1305) 75, ('12) 190, ('14) 216, ('17) 262, ('24) 357
Brandstoffen, Motor- ..... (1302) 31, ('03) 46, ('05) 74/75, ('07) 107, ('08) 127, ('09) 147, ('16) 249, ('25) 372	Meel en -producten ..... (1307) 108	Vogelzaad ..... (1330) 436
Brandstoffen, Vaste .. (1304) 56, ('12) 191, ('13) 205	Melk en -producten (1304) 57, ('07) 107/08, ('12) 190, ('14) 216, ('17) 262, ('18) 273, ('19) 287, ('23) 345, ('35) 497	Vordering ..... (1315) 233
Brood ..... (1314) 216	Metalen (non-ferro) ..... (1304) 56, ('09) 147, ('11) 173, ('12) 189, ('18) 273, ('19) 287, ('25) 372, ('28) 410, ('29) 423, ('30) 436, ('35) 496, ('32) 461, ('35) 496	Waardevermeerderingsbelasting .. (1304) 57, ('05) 76
Buitenlandse handel (1302) 31, ('11) 173, ('12) 189, ('14) 215, ('15) 233, ('22) 328, ('34) 485	Motorrijtuigenbelasting (1304) 57, ('16) 249	Wederopbouw (1305) 74, ('07) 107, ('11) 174, ('16) 249, ('19) 287
Cacao ..... (1314) 216, ('17) 262, ('35) 497	Muntwezen ..... (1324) 357, ('25) 372	Wijnbelasting ..... (1307) 109
Carbolineum ..... (1311) 174	Oliën en vetten (1304) 56, ('05) 75, ('06) 93, ('09) 147, ('14) 215/16, ('16) 249, ('19) 287, ('23) 345, ('30) 436, ('32) 461, ('35) 496	Wild ..... (1304) 57, ('05) 74
Carton ..... (1321) 311, ('34) 485	Omzetbelasting (1305) 75, ('12) 191, ('14) 216, ('16) 249, ('18) 273, ('20) 299, ('22) 328, ('24) 357, ('25) 373, ('28) 411, ('30) 437, ('34) 485, ('35) 496	Winstbelasting ..... (1304) 58
Chemische producten .. (1307) 107, ('24) 357, ('25) 372, ('28) 410	Ondernemingen ..... (1315) 232	Vol ..... (1322) 328, ('30) 436
Cichorei ..... (1306) 94	Ondernemersovereenkomsten ..... (1302) 31	Zaden ..... (1314) 216, ('17) 262, ('18) 273, ('19) 287, ('22) 328, ('35) 497
Commissarissen-belasting ..... (1325) 373	Oorlogsschade ..... (1302) 31, ('08) 128, ('11) 173/74, ('19) 287	Zakken .... (1304) 56, ('05) 74, ('09) 147, ('11) 174
Conserven ..... (1323) 345	Openbare nutsbedrijven ..... (1316) 249	Zeep (1305) 75, ('07) 108, ('08) 129, ('34) 485
Crisisvoerwet ..... (1305) 74	Organisatie bedrijfsleven (1305) 74, ('14) 215	Zetelverplaatsing ..... (1324) 357
Crisisproducten (1302) 30, ('03) 46, ('04) 57, ('05) 74	Paarden .... (1302) 31, ('06) 93, ('11) 175, ('14) 216, ('21) 311, ('35) 497	Zilver ..... (1334) 485
Cyclostyle ..... (1334) 485	Pachten ..... (1314) 216, ('17) 262, ('25) 372	Zoutindustrie ..... (1302) 31, ('17) 263
Deviezenverkeer, Regeling (1304) 57, ('07) 109, ('12) 191, ('14) 216, ('16) 249, ('17) 263, ('18) 273, ('25) 372, ('28) 411, ('30) 436	Papier (1302) 31, ('16) 249, ('21) 311, ('25) 372, ('27) 398, ('34) 485	Zuidvruchten ..... (1330) 436, ('35) 496
Diamant ..... (1328) 410	Papierwol ..... (1313) 205	Zuivelindustrie (1304) 75, ('05) 75, ('06) 92, ('07) 108, ('14) 216, ('25) 372, ('30) 436
Distributiebeschelden ..... (1306) 93	Pelsterijen ..... (1318) 273	
Dividendbelasting ..... (1330) 436	Pensioenbedrijf ..... (1329) 423	
Doelcorporaties ..... (1311) 173	Petroleum ..... (1302) 31	
Economische rechtspraak ..... (1324) 357	Pluimveehouderij ... (1312) 190, ('17) 262, ('28) 411	
Effecten ..... (1312) 191, ('28) 411, ('30) 436	Prijsregeling (1302) 31, ('03) 46, ('04) 56/57, ('05) 75, ('06) 92, ('07) 107/08, ('08) 128, ('11) 173/74/75, ('12) 189, ('13) 205, ('14) 215/16, ('16) 248/49, ('18) 273, ('19) 287, ('20) 299, ('21) 311, ('23) 345, ('25) 372, ('28) 410, ('30) 436, ('32) 461, ('35) 496	
Eieren (1306) 92, ('08) 129, ('14) 216, ('19) 287, ('28) 411	Radiohandel ..... (1305) 74	
Electriciteit ..... (1304) 57, ('08) 129	Rantsoenering materialen ..... (1325) 372	
Electrotechnisch bedrijf (1312) 189, ('13) 205, ('14) 215, ('18) 273	Rubber ..... (1335) 496	
Fotografisch bedrijf ..... (1311) 173	Rundvee ..... (1304) 57, ('06) 93	
Fruit ..... (1332) 461	Rijwielbanden ..... (1312) 190/91, ('16) 249	
Gas ..... (1304) 57, ('08) 129	Schape ..... (1306) 93, ('11) 175, ('16) 249	
Gasgeneratoren (1303) 46, ('05) 74, ('08) 127, ('09) 147, ('11) 173, ('16) 249, ('19) 287, ('25) 372	Scheepvaart .... (1311) 173, ('14) 215/16, ('16) 249, ('19) 287	
Gevogelte ..... (1304) 57	Schoenindustrie ..... (1308) 128, ('16) 249, ('20) 299	
Goederen voor de Duitse weer- macht (1302) 31, ('06) 93, ('07) 109, ('08) 129, ('14) 216	Schuldbrieven aan toonder ..... (1314) 216	
Goederenbeurzen ..... (1311) 173	Schuldenaren, Bescherming ..... (1306) 92	
Goederenverkeer m. h. buitenland (1302) 31, ('07) 109, ('19) 287, ('22) 328, ('23) 345, ('28) 411, ('34) 485, ('35) 497	Slachtgevogelte ..... (1316) 249, ('19) 287	
Goud ..... (1334) 485	Slachtvee (1304) 56, ('07) 108, ('11) 174/75, ('12) 190, ('14) 216, ('22) 328, ('23) 345, ('25) 372, ('30) 436, ('32) 461, ('35) 497	
Grafische Industrie .... (1303) 46, ('05) 74, ('13) 205, ('35) 496	Sleepvaart ..... (1314) 215	
Granen ..... (1319) 287	Specerijen ..... (1304) 56, ('06) 92, ('12) 189, ('16) 249	
Grit ..... (1316) 248	Spertijden ..... (1316) 249	
Groenten ..... (1330) 436	Steengroeven ..... (1311) 173, ('24) 357	
Grondbelasting ..... (1304) 57	Stroo (1307) 107, ('14) 216, ('30) 436, ('32) 461, ('35) 497	
Hansen e.d. .... (1325) 372	Suikerindustrie ..... (1322) 328	
Hooi ..... (1307) 107, ('14) 216, ('30) 436, ('35) 497	Surrogaten ..... (1306) 92, ('14) 216, ('15) 233, ('30) 436	
Hotels, restaurants enz. (1308) 128, ('16) 248	Tabaksproducten (1304) 56, ('14) 216, ('16) 249, ('17) 262, ('19) 287, ('25) 372, ('32) 461	
Hout (1304) 56, ('11) 173, ('14) 215, ('19) 287, ('24) 357, ('28) 410	Textieldistributie (1304) 56, ('06) 93, ('12) 189, ('13) 205, ('14) 215/16	
Houtteelt ..... (1311) 174		
Huurprijzen ..... (1303) 46, ('21) 311		

Cijfers tusschen haakjes verwijzen naar nummer E.-S.B., tweede cijfers naar de bladzijde, waar het bericht voorkomt.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 31 Juli 1941

Kas, Kassiers en Daggeldleeningen	f	7.438.437,84
Nederlandsch Schatkistpapier	,,	226.742.931,46
Ander Overheidspapier	,,	7.409.597,77
Wissels	,,	37.876,86
Bankiers in Binnen- en Buitenland	,,	11.789.611,20
Effecten en Syndicaten	,,	4.834.222,65
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	,,	17.561.244,48
Debiteuren	,,	39.227.390,40
Deelnemingen — (incl. Voorschotten)	,,	1.553.692,99
Gebouwen	,,	4.000.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	,,	1.646.848,95
Effecten van Aandeelhouders in Leendepot	,,	13.034.950,—
	f	<u>335.276.804,60</u>

Kapitaal	f	40.000.000,—
Reserve	,,	10.750.000,—
Deposito's op Termijn	,,	31.635.569,48
Crediteuren	,,	231.534.630,66
Overloopende Saldi en Andere Rekeningen	,,	6.674.805,51
Reserve voor Verleende Pensioenen	,,	1.646.848,95
Aandeelhouders voor Effecten in Leendepot	,,	13.034.950,—
	f	<u>335.276.804,60</u>